

Tc. 28.

IOS. LVD. ERN. PÜTTMANNI
ANTECESSOR. LIPSIENS
DE
FEVDO FIDVCIARIO
D I A T R I B A

A C C E D I T
IOSEPHI AVRELII DE IANVARIO
ICTI NEAPOLITANI
DE
I V R E F E V D A L I
O R A T I O

~~~~~
LIPSIÆ
apud IO. CAR. MÜLLERVM
MDCCLXXVII

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

**KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE**

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

102. 10. 18. 18. 18. 18.

CDe feudo fiduciario exposituri
haud profecto veremur, ne quis
aut in re inutili nos occupatos
fuisse criminetur, aut vetus il-
lud *dis ηγάμεν θάνατος* in animo habens cum
IUVENALE VII. 154.

Occidit miseros crambe repetita magistros

iure nobis occinat. Ut enim nihil iam dica-
mus de huius argumenti vtilitate, quippe quae
perlecto hocce libello, nobis etiam haud mo-
mentibus, per se ipsa cuilibet incurret in ocu-
los, quis quaeso illud non dicam ita exhaustit,
vt nobis spicilegium haud supersit, sed ita sal-
tem attigit, vt vel mediocriter ei satisfaceret?
Quotquot equidem ea de re iuris feudalis con-
sului interpretes, ii aut feudum fiduciarium

A 2

plane

plane silentio praeteriere, aut ita saltem in hoc argumento versati sunt, vt multa dubia, difficultates multas relinquerent. Ipse sane I O. SCHILTERVS in *Commentar. ad Ius Feud. Alemann.* p. 275. etsi facile aliis omnibus palmam praeripiens plus semel tamen ea in re lapsus est, I O. IAC. MASCÖVIVS autem, cum in *Lib. de iur. feud. Cap. III. §. 9.* Comitatum Astensem AMADEO, Sabaudiae Comiti, ab Imp. HENRICO VII. in feudum datum, tamquam exemplum feudi pignoratitii adferret, fiduciarium feudum cum pignoratitio confudit, et vel suo exemplo, haud omnia, quae magni auctores dixerunt, vtique perfecta esse, testatum fecit. Quae cum ita sint, nemo, speramus, nos reprehendet, quod feudi naturam fiduciarium paullo accuratius inuestigare animum induxerimus, ante oculos scilicet habentes illud CICERONIS de *Orat. I. 39.* *Legendi poetarum, cognoscenda historia, omnium bonarum artium scriptores ac doctores et legendi et peruolutandi, et exercitationis causa laudandi, interpretandi, corrigendi, vituperandi, refellendi, disputandumque de omni re in contrarias partes, et quidquid erit in quaque re,*
quod

quod probabile videri possit, eliciendum atque dicendum.

Antequam autem rem ipsam adgrediamur, iuuabit, ni fallor, locos e iure feudali Alemannico, itemque Saxonico principes, vbi in-
doles feudi fiduciarii declaratur, adscribere.
Ita scilicet habet *Ius Feud. Alemann. Cap. 97.*

Der Lehn uf Gut leihet

§. 1. Wurd einem Man gut geliehen
uffe sine truwe, das es der Herre lösen mag
umbe ein gut, wie su denne gedingt hant uff
einen bescheiden tag, der mag das gut lösen,
ob er wil, er mag es auch losszen ouch mit
rechte wenne da ist nüt rechtes by.

§. 2. Stirbet der Man one lehenserben,
das gut wurd dem Herren ledig ohne schaden
und finen erben ist er nüt schuldig zu
gende. Wil der Herre, er behaltet sine tru-
we darane, und löset es umb die erben. Das
mag er tun oder nüt, und brichet damit nüt
feine truwe. Das ist davon das echt lehen
ritterlichen lehen sol sin und nüt anders.

§. 3. Und ist das der Herre stirbt, der das gut also gelichen hett, sine erben mögent das gut lihen, ob su wellent.

§. 4. Und ist ein geyfflicher Furste, der gut also lihet, als hievor gesprochen ist, alle sine nachkommen hant dasselbe recht als hievor gesprochen ist.

Hoc ita vertit Io. SCHILTERVS l. c. p. 46.

De feudo fiduciario

§. 1. *Si vasallus inuestitur de feudo sub fiducia reluendi a Domino pro certa re tempore constituto, prout conuentum fuerit, Dominus reluere potest et non reluere, nec enim iuris res est, sed merae facultatis.* §. 2. *Mortuo vero vasallo sine heredibus feudalibus, feudum aperitur Domino sine damno, nec quicquam heredibus (allodialibus) eius soluere tenetur. Si vero Dominus mauult fiduciam in feudo retinere, redimere id postea tenetur^{a)} ab heredibus. Virumque*

a) Vertere debet SCHILTERVS non tenetur sed potest, vti apparet ex verbis subsequen-
tibus: das mag er tun oder nüt, rel.

que et facere potest et omittere, neque enim iuri
 reluendi praescribitur. Atque hoc propterea,
 quod feudum debet simpliciter et pure, non vero
 alia tali ratione et conditione constitui. §. 3.
 Mortuo porro Domino, qui feudum iure fidu-
 ciae concessit, heredes eius inuestituram renouare
 poterunt, si volunt: Secus, possunt inuestituram
 denegare. §. 4. Si Princeps Ecclesiasticus feu-
 dum hoc modo concessit, ut antea dictum, omnes
 eius successores eodem iure gaudent, quod antea
 expositum.

His adiungimus *iuris feudalis Saxonici*
 Cap. 57. Wirt eine manne gut gelihen uf
 sine truwe, das er ez wider uflaze, wenne ez
 sin herre losē zu bescheidener Zit, Daz gut
 mac der losen, abher wil, und mac es lazen.
 Stirbet auch der man ane lenerben, daz gut
 wird deme herren ledic, und der herre en ist
 nicht phlichtic zu gebene ienes erben di lo-
 sunge des gutes. Deme ein gut alsus gelihen
 wirt uff sine truwe brechen und versagen
 daz erz nicht lazzen sülle da muz her wol sin
 unschuld vor ton man en muge in des verzu-
 gen daz erz binnen lenrechte gelobet habe.

Alle Schuldigung die an gewette geht und binnen lenrechte geschiet, mac der herre zugen uff den man mit zwen finen mannen. Da aber ein man sin len verlifen mac daz muz der herre gezogen selbe sibende finer manne. Doch zuget der herre mit zwen finen mannen einen tegeding dar sin man sin gut bi verlufet ab erz gutes finnet oder uz zuhet und ime darumme geteidinget wirt und her da nicht en kunt. Gut daz deme manne geligen wirt uff sine truwe da mac her lenrecht mite tun und erbet ez uf sine sone und die en durfen ez nicht uflazen deme herren ume losunge sie en haben ez denn selbe gelobt.

Quod ita latine extulit Polonus ^{b)} (*iur. feud. Sax. latin. Cap. 29.*)

De feudo super fidem collato

§. 1. *Super fidem suam si feudum alicui conferatur, ita quod domino ipsum liceat redimere*
in

b) Polonos enim fuisse, qui *Ius Feud. Sax.* in linguam latinam transtulerunt, post alios docuit SENKENBERGIUS in *Praef. ad Corp. Iur. Feud. Germ.* §. 28.

necessarium ducimus, ante omnia iustam feudi fiduciarium definitionem, qua possit ab aliis omnibus feudorum speciebus distingui, supeditare. SCHILTERVS l. c. p. 275. scribit, *feudum fiduciarium recte dici poterit, quod ita datum et concessum per inuestituram, ut statuto tempore pro certa summa vel alia re feudum et utile dominium domino restitatur.* Vereor autem, ut haec omnia recte se habeant, propterea quod, ut bene praecipiant dialectici, nihil ad essentiam alicuius rei referendum est, quod salua eius natura et adesse potest et deficere, verba autem *statuto tempore* nec non *pro certa summa vel alia re*, quemadmodum ex infra dicendis patebit, ad essentiam feudi fiduciarium necessario haud pertinent, sed abesse absque periculo illud amittendi possunt. Paulo rectius igitur NIC. HIER. GYNDLINGIVS in *exercitat. de iure oppignorati territorii* c) §. 89. *feudum, inquit, fiduciae restitui interdum debet pro certa summa, vel alia quadam re concessa, etiamsi nullum creditum aut*

mutuum

c) Quae legitur in GYNDLINGII *Exercitat. Acad.* quas cum praefat. *Halae 1736.* edidit I. G. HEINECCIUS, p. 31.

mutuum anteceffit. Cum autem nec haec verba iustae definitionis partes expleant, nobis quidem rem, qua de agimus, ita describere licebit, vt scilicet sit *feudum ea lege vasallo concessum, vt idem domino repetenti aut certo tempore, aut quandocunque ipsi placuerit, seu gratis, seu pro certa pecuniae summa, aliaue re, prout conuentum fuerit, restituatur.* Neque aliud mihi persuadet textus *iuris feudalis Alemannici*: Wurd einem Man gut geliehen uff sine truwe, das es der Herre lösen mag umbe ein gut, wie su denne gedingt hant uff einen bescheiden tag, rel. Etsi enim inibi tantummodo de feudo, pro certa re et constituto tempore restituendo, sermo est, nequaquam tamen putandum, hanc speciem alias, quarum in definitione supra posita mentionem fecimus, excludere. Notissima res est, rarissime iustas in legibus reperiri definitiones, neque aut a legumlatoribus, aut iis, qui leges scribunt colliguntue, vt omnia secundum dialectices regulas exprimant, expectandum. Ego vero nihil plane obstare video, quominus feudum ita etiam constitui possit, vt domino, quandocunque ipsi libuerit, et gratuito a Vasallo

fallo eiusue heredibus restituatur. Addicunt praeterea huic sententiae verba *iur. feud. Alemann.* Wie su denne gedingt, i. e. *prout conventum fuerit*, eandemque ex parte saltem confirmat exemplum feudi fiduciarium infra a nobis commemorandum. Quod ad verba, quibus hoc feudum exprimitur, attinet, vetus Germanorum formula est: einem ein Guth leihen auf seine Treue, quae quidem non modo in *Iur. Feud. Alemann.* sed *Saxonico* etiam reperitur. Latine feudum fiduciarium, idque haud inconcinne, dicere placuit. IAC. GABR. WOLFIVS in *Elem. Iur. Feud.* p. 413. scribit, nomen sumtum esse ex iure Romano ab herede fiduciarium, qui, vt notissimum est, fideicommissario restituere hereditatem tenetur, l. 46. et l. 67. D. ad SC. Trebellian. Qua in re equidem WOLFIO omni ex parte ad stipulari haud possum, quippe qui scio, latissime patere fiduciae formulam, pluresque occurrere apud scriptores Romanos res, magis, quam heres fiduciarium est, huic feudo nostro similes. Sic *fiduciarium regnum* dixit HIRTIVS de *bell. Alexandr. cap. 23. imperium fiduciarium* CVRTIVS l. 9. LIVIVS autem XXXII. 38. scribit:

scribit: *Philippus cum acie decernendum videret, et vndique ad se contrabendas vires, maxime de Achaiae urbibus, regionis abs se diuersae, et magis tamen de Argis, quam de Corintho sollicitus, optimum ratus Nabidi eam Lacedaemoniorum tyranno velut fiduciarium dare, ut victori sibi restitueret: si quid aduersi accidisset, ipse haberet*^d). Sciens iam praetereo patrem fiduciarium, cui in emancipatione ea lege mancipabatur filius, ut eum remanciparet, (CAIVS *Inst. I. 6. 3.*) *seruum fiduciarium*, f. fiduciae lege in pignoris causam mancipatum, (PAVLLI *Rec. Sent. II. 13. 2.*) *tutorem fiduciarium*, de quo VLPPIANVS *Fragm. XI. 5.* et IVSTINIANVS in §. vn. I. *de fiduc. tut.* Magis enim huc pertinere mihi videtur *paetum illud fiduciae*, de quo post RAEVARDVM *Oper. Tom. II. p. 862.* binis dissertationibus eleganter exposuit FRANC. CAR. CONRADI, *Helmstad. 1732. et 1733.* Fuit autem fiducia *paetum*

d) Simile quid occurrit apud PAVL. WARNEFRIDVM de *gestis Longobard. II. 7.* *Alboinus Pannoniam amicis suis Hunnis contribuit, eo scilicet ordine, ut si quo tempore Longobardis necesse esset reuerti, sua rursus arua repeterent.*

pactum accessorium, quo res alicui ob rationem aliquam singularem ea lege mancipabatur, ut mancipanti eam remancipet, eiusque usum cum iure gentium cognitum, tum iure ciuili apud Romanos, e. g. in emancipatione liberorum, tutela parentum fiduciaria, testamento per aes et libram, mancipationibus venditionis causa sub lege reuendendi factis, locatione conductione, deposito, pignore, nec non cessione in iure, frequentissimum fuisse, satis CONRADI *l. c.* docuit. De fiducia, pro pignore mancipato dicta, ita ISIDORVS *Orig. V. 25.* *Pignus est, quod propter rem creditam obligatur, cuius rei possessionem solam ad tempus consequitur creditor, ceterum dominium penes debitorem est. Fiducia est, cum res aliqua, sumendae mutuae pecuniae gratia, vel mancipatur, vel in iure ceditur.* Pacti autem fiduciae, venditioni adiecti, elegans exemplum legimus in *l. 2. C. de pact. int. emt. et vend.* ubi ita Imp. ALEXANDER rescribit CHARISIO: *Si fundum parentes tui ea lege vendiderunt, ut siue ipsi, siue heredes eorum emtori pretium quandocumque, vel intra certa tempora obtulissent, restitueretur, reque parato satisfacere condi-*

conditioni dictae, heres emtoris non paret, ut contractus fides seruetur, adio praescriptis verbis, vel ex vendito tibi dabitur, habita ratione eorum, quae post oblatam ex pacto quantitatem ex eo fundo ad aduersarium peruenerunt. Et generatim in *Gloss. PALAEMONIS* fiduciarius dicitur, qui rem aliquam fiduciae accepit. Plura in hanc rem dabit PHILIP. VICAT in *Vocabular. iuris utriusque* T. II. p. 26. Quae cum ita sint, nullum profecto verbum, quod huic, in qua exponenda cum maxime versamur, feudi speciei magis conueniret, quam haec ipsa a fiducia petita appellatio, excogitari ab interpretibus potuisset.

Quod ad originem feudi fiduciarium attinet, facile intelligitur, tunc demum illud inualuisse, postquam libera feudorum reuocatio, domino directo olim permessa, defuit. *Antiquissimo enim tempore* (verba legis textus I. F. I.) *sic erat in dominorum potestate connexum, ut quando vellent, possent auferre rem in feudum a se datam e)*: postea vero eo ventum est, ut per annum

e) Feuda olim pro arbitrio seniorum vasallis adimi potuisse, obseruauit etiam HENR. a ROSEN-

num tantum firmitatem haberent, deinde statutum est, ut usque ad vitam fidelis produceretur; sed cum hoc iure successionis ad filios non pertineret, sic progressum est, ut ad filios deueniret, in quem scilicet dominus hoc vellet beneficium confirmare: quod hodie ita stabilitum est, ut ad omnes aequaliter veniat. Cum vero Conradus Romam proficisceretur, petatum est a fidelibus, qui in eius erant seruitio, ut lege ab eo promulgata hoc etiam ad nepotes ex filio producere dignaretur, et ut frater fratri sine legitimo herede defuncto, vel filius in beneficio, quod eorum patris fuit, succedat ^{f)}. Lex CONRADI, cuius hic mentio iniicitur, eiusdem est Constitutio de beneficiis, vbi inter alia Imperator: Praecipimus etiam, inquit, ut, si aliquis miles, siue de maioribus, siue de minoribus, de hoc seculo migrauerit, filios eius beneficium tenere. Si vero filios non habuerit, et aditaticum ex masculo filio reliquerit, pari modo beneficium habeat,

SENTHAL in *Tract. et Synops. Iur. Feud.*
Cap. X. Concl. u.

f) Ad quem textum vid. quae notauit CASP.
BITSCHIVS in *Commentar. in Consuetud. Feud.*
p. 26. seq.

habeat, seruato vsu maiorum valuasorum in dandis equis et armis suis senioribus. Si vero forte auaticum ex filio non reliquerit, sed fratrem legitimum ex parte patris, et si senioreff offensum habuerit, si ei vult satisfacere, et miles eius esse, beneficium, quod patris sui fuit, habeat. Introdudta igitur feudorum perpetuitate cum domino directo ex praescripto regulae haud amplius liceret feudum vasallo sine iusta causa adimere, ipsa sane necessitas dominos, libera reuocandi facultate gaudere cupientes, coegit, vt feudum concedentes pacto adiecto eius reuocandi ius sibi reseruarent.

Atque hinc facile erit iudicatu, feudum fiduciarium propriisne an impropriis adnumerandum sit. Lubens quidem ad stipulor GOTL. SAM. TREVERO in *Paedia iur. feud. vniuersal.* §. 14. perpetuitatem feudi ad essentiam illius haudquaquam pertinere contententi. Enimuero cum natura feudorum hodie ita comparata sit, vt, nisi aliud placuerit, aut felonia interuenerit, perpetuo apud vasallum eiusque heredes masculos maneant, cumque feuda, quibus omnia naturalia insunt,

B

pro-

propria, ea contra, in quibus aliquid ex naturalibus deficit, aut immutatum est, impropria vocare soleamus, luce meridiana clarius patet, feudum fiduciarium nequaquam in propriis, sed impropriis potius numerandum esse, ita tamen, vt, quemadmodum quilibet nobis etiam haud moventibus ipse sua sponte intelliget, in reliquis attributis omnibus, pacto aliaue ratione haud mutatis, communem feudorum naturam retineat. Cum porro fieri possit, vt eiusmodi beneficium mortuo vasallo, dominoque illud nondum repetente, ad heredes feudales iure successionis transeat, nemo non intelligit, cum nouum, tum vetus interdum esse huiusmodi feudum posse, adeo, vt merito hoc, nouumne scilicet sit, an antiquum, inter eas qualitates, quas accidentalia feudi vocant interpretes, referendum esse videatur.

His ita constitutis in difficili haud positum erit, fiduciarium feudum ab aliis speciebus ei vicinis distinguere. Quo loco mirari subit, ipsum Io. SCHILTERVM illud cum *feudo*, quod vocant, *reddibili* ita confudisse, vt vtriusque eandem naturam esse contendere.

ret.

ret. Scribit enim *l. c. p. 275.* In Testamento Caroli Ducis Lotharingiae de ann. 1424. castellum de Bullenstein tale feudum habetur, et Rendouble et Receptable au Duc appellatur, ut est apud Du Fresne in Gloss. qui etiam ex Tabulis an. 1340. allegat: Concessit in Feudum antiquum et reddibile, etc. Item ex Chron. Metens: Feudum de Marimont cum appendiciis suis reddibile — acquisuit. Atque pactum hoc fiduciae et Redda g) atque Redditio et Redditus appellatur. Quod cum chartae mandauit, certe genium suum haud aduocauit vir doctus, adeo haec omnia a veritate aliena sunt. Melius rem enodauit CANGIVS in Glossar. sub v. feudum reddibile, ubi sic illud describit, ut scilicet sit, cuius castrum reddi quidem debet domino (bellum fortasse gerenti, aut aliam ob causam illo opus habenti) a vasallo, qui inde cum tota sua familia excedere tenetur, ita tamen, ut eidem vasallo postea restituatur. Vberius naturam feudi reddibilis idem expo-

B 2

fuit

- g) REDDA s. redditio in rebus feudalibus idem, quod feudi reddibilitas est. Conf. CANGIVS *l. c.* sub v. Redditio.

fuit CANGIVS in *Differtat. ad Ioinuillam* h) *Diff. XXX.* quae inſcripta eſt *des fiefs jurables*

h) *Vid.* Histoire de S. Louys IX. du nom, Roy de France, écrite par Jean Sire de Joinville, enrichie de nouvelles Observations et Differtations historiques, par Charles du Fresne, Sieur du Cange, à Paris 1668. *vbi pag. 349. leguntur haec:* Le terme de jurable designe le ferment particulier, et la promesse, que le vassal faisoit a son Seigneur, de remettre son Château entre ses mains, et en son pouvoir, toutes les fois, qu'il en auroit besoin, et qu'il lui en feroit la demande — Le terme de rendable regarde le Seigneur dominant, à qui le vassal estoit obligé de rendre son château et sa forteresse dans les occasions, et dans ses besoins, en telle forte qu'il en demeueroit le maître absolu: le vassal même étant obligé d'en sortir avec toute sa famille, comme nous remarquerons dans la suite. J'estime que c'est en cela, que ce que les titres appellent feudum receptabile, differe du reddibile, en ce que par la condition du premier le vassal estoit obligé de recevoir le Seigneur, sans qu'il fust tenu d'en sortir, ni sa famille. — De sorte que le fief receptabile est celui que quelques Feudistes appellent Fief de retraite, parce que le vassal

dibile tamen, quod naturam habeat antiqui feudi reddibilis, quae reddibilitas sic aestimatur, ut quotiescunque Dominus Delphinus, vel sui guerram haberent, vel habere timerent verisimilibus coniecturis, ad eius requisitionem eidem reddi debeant dicta Castra, et ea tenere possint guerra durante cum expensis dicti Domini Delphini, nihil accipiendo de redditibus, vel exitibus, vel aliis iuribus dictorum Castrorum, et guerra sopita ipsa Castra dicto Domino Principi reddere teneatur. Si vero Dominus Princeps pro bono dominio ipsi Domino Delphino redderet ipsa Castra, tunc dictus Dominus Delphinus cum expensis dicti Domini Principis ipsa debeat custodire. Et in qualibet mutatione Domini et Vasalli, etiam dicta Castra redduntur Domino Delphino, et suis, tenenda per tres dies duntaxat cum vexillo Delphinali, nihil de bonis dictorum Castrorum accipiendo.

Sed nec cum feudo *pignoratitio*, quod etiam *pignus infeudatum* vocant, cuius scilicet dominium vtile maioris securitatis causa in creditorem per inuestituram transfertur, con-

fun-

fundendum fiduciarium est, propterea quod in pignoratitio semper ius crediti in vasallo cogitatione atque intelligentia anticipatur, (*praesupponitur* barbari dicunt,) quod in feudo fiduciario aliter se habet. Atque ita hoc a pignore infeudato in eo maxime differt, quod haud desideret contractum aliquem principalem et accessorium, sed solo pacto de ipso ad domini lubitum aut certo tempore restituendo absoluat. Hinc quoque est, quod de vtraque specie in *Iur. Feud. Alemann.* diuersis capitibus, et quidem de pignoratitio praecipue *Cap. 56. et 100.* de fiduciario autem *Cap. 97.* exponatur. Haud quidem nos fugit, IO. GOTL. SIEGELIUM in *Diff. de feudo pignoratitio, re fundamenti et utilitatis egena*, (*Lips. 1742.*) feudum pignoratitium tamquam rem nauici exagitasse, fereque inter *σιδηροζυλα* retulisse. Sed non utimur nos hacce sententia, meliora edocti ab VLR. MARRACHIO, cuius de *feudo pignoratitio* *Diff. Thesauro iur. feud. Ienicheniano* T. III, p. 156. inserta est, nec non a CHRIST. GOTL. BYDERO *Amoenit. Iur. Feud. Obs. XIX.* aliisque, quos laudat Ill. GEO. LVD. BOEHMERVS in *Princ. Iur. Feud.* §. 76.

ipse quoque in *App. p. 367.* feudi exemplum pignoratitii proferens, quale etiam apud *GVNDLINGIVM l. c.* me legere memini i).

Magis cum feudo fiduciario congruere videntur 1.) feuda ad pauciores annos, aut dies

- i) Feudi pignoratitii exemplum dedit quoque *LVNIGIVS* in *Corp. Iur. Feud. Germ. Tom. II. p. 45.* Ceterum feudum pignoratitium ibidem *Tom. III. p. 644.* ita describitur: Pfandlehn ist ein Lehen, welches von dem Lehns-Herrn von wegen eines gewissen Darlehns dergestalt verliehen wird, daß er befugt seyn solle, mittelst Erlegung der geliehenen Summe das Lehen wieder einzulösen. Es pflegt wohl ein solches Lehen unablöslich und auf ewig verliehen, und allein der Rückfall auf den Fall ermangelnder Lehen-fähigen Erben vorbehalten zu werden; doch werden nach dem Herkommen in Teutschland in solchen Lehen auch die Töchter zu der Erbfolge gelassen. Aufser diesem bleibt das Wiederlösungs-Recht allezeit offen, und kann durch Verjährung nicht verlohren werden. Conf. tamén *BARTHIVS l. c. p. 594.*

dies vitae concessa ^{k)}, quorum exempla nonnulla collegit BVDERVS *l. c. Obs. VII. p. 38.* itemque BOEHMERVS *l. c. p. 361. seq. 2.)* feuda cum pacto de retrouendendo emta, de quibus conferri meretur GOTFR. BARTHI Diff. *de success. feminar. in feud. earumque exclus. per masculos*, quae est inter Diff. eius a GEO. CHRIST. GEBAUERO *Lips. 1733.* iunctim editas, *p. 553. §. 17. seq. 1.)*. Etsi enim,

B 5 vti

k) De feudo *annali*, nec non *vitali*, quod cum vita vel dantis, vel accipientis, vel vtriusque extinguitur, vid. THOM. CRAGII *Ius Feud. p. 71. seq. edit. Edinburg.* et C. H. MOELLERI *Distinct. Feud. IV. 17.* vbi simul monetur, feuda temporaria hodie quidem rara esse, olim autem frequentissima, immo primis ab origine feudorum temporibus fere vnice cognita fuisse. Feuda inter personalia numerum etiam facit *feudum habitationis*, de quo sic *II. F. 105. Feuda habitationum, nisi aliud specialiter cautum sit, morte accipientium finiuntur*, nec non *feudum campanarium*, de quo docte exposuit Cel. BOEHMERVS in *Obs. Iur. Feud. Obs. VII.*

l) De feudo, cum pacto *de retrouendendo* constituto, (*wiederkäuflich Lehn*) dixit etiam FLEI-

SCH-

vti ex iis, quae supra diximus, patet, fiduciarium feudum domino nonnumquam nullo soluto

SCHERVS *Inst. Iur. Feud. p. 177.* Exemplum feudi cum pacto retrovenditionis concessi, nec non pignoratitii, praebet Comitatus minor *Mittelhausen*, de qua ita in *Obs. ad I. B. MENCKENII Scriptor. Rer. Germ. praecip. Sax. Tom. III. p. 2059.* Constat, Albertum degenerem iam an. 1270. Senatui *Erfurtensi* Comitatum suam minorem *Mittelhausen* apud *Geram* pro CLX. marcis argenti, feudi nomine possidendam, cum clausula retrovenditionis tradidisse. Postea filius *Fridericus Admorsus* an. 1315. oppignoravit *Erfurtensibus* pro CCC. Marcis ad quinquennium *seins minnere Grafschaft, die da liegt an der sehmalen Gera.* Denique *Fridericus Iunior* an. 1409. vendidit pro DCCC. marcis Comitatum illum cum conditione redimendi quocumque tempore, quod tandem an. 1483. ab *Ernesto et Alberto* factum est. Diplomata ipsa leguntur *ibid. p. 2060. seq.* Sic etiam in ipsis nonnumquam litteris inuestiturae heredibus allodialibus prospicitur, vt feudo cedere, nisi refuso ipsis pretio, haud teneantur, quale exemplum nuper legi apud *BVDERVM* in *Opusc. quibus selectiora Iur. Publ. Feud. Eccles. Germ. et histor. patr. ac litterar. argument. exhibentur, p. 330.*

foluto pretio reddendum est, interdum etiam, vsque dum dominus iure reuocandi vitur, ad heredes feudales transit, in eo tamen speciebus modo memoratis cum feudo fiduciario conuenit, quod in iis quoque dominus iure repetendi, prout conuentum fuerit, gaudeat. Ceterum feudum inter fiduciarium, idque, de quo pactum retrouenditionis initum est, hoc semper discrimen remanet, quod sola illud fiducia, hoc contra pacto, contractui emtionis venditionis anteriori adiecto nititur. Equidem scio, Consultissimum GEO. FRID. KRAVSIUM in Diff. *de feudis fiduciariis*, *Vitembergae* *ao. 1764.* proposita, feudum cum pignoratitium, tum illud, quod legi retrouenditionis subest, tamquam exempla aut species feudi fiduciarium commemorare. Enimuero cum ex iis, quae adhuç diximus, abunde pateat, diuersam omnino horum feudorum naturam esse, praetereaue in feudali praesertim disciplina, vtpote maximam partem arbitraria, vsui loquendi nonnihil dandum sit, licebit nobis, speramus, iis subscribere, qui feuda fiduciarium neque cum pignoratitiis, neque cum iis, quae retrouenditionis lege tenentur, confundenda esse

esse existimant, qua in re HORNIVM quoque in *Iurispr. Feud. Cap. IV. §. 12.* consentientem habemus. Taceo iam, saepius fieri, vt species quaedam plane singularem, et a genere diuersam, induant naturam, simulque in aliud nomen transeant, cuius rei plura in iure exempla extare notius est, quam vt probari debeat. Sane omnia feuda mutuam fidem fiduciamque desiderant, neque tamen ideo omnia fiduciaria dicere solemus.

Sed excutiendae nunc sunt potiores, de iure feudi fiduciarri quae moueri possunt, quaestiones.

Prima haec esto. Conuenit inter dominum et vasallum, vt illi feudum pro certo pretio statutoque tempore restituatur. Cunctante domino vasallus postulat, vt is pecuniam solvat, feudumque recipiat. Queritur, an dominus, vt hoc faciat, adigi iure possit? et respondetur in *§. 1. Cap. 97. Iur. Feud. Alemann.* dominum posse reluere, et posse non reluere, nec enim iuris rem esse, sed merae facultatis. Qui ita? Cum vasallum volente domino feudo cedere oporteat, nonne iustum et aequum est

est, dominum etiam pacto conuento stare, feudumque soluto, quo fortasse eget vasallus, pretio recipere, maxime cum contractus feudalis ea natura atque indoles sit, vt vtrimque, cum ex parte vasalli, tum ex parte domini, obligationem pariat? Atenim meminisse oportet, pactum illud fiduciae de feudo domino restituendo tacitam hanc clausulam, *si uti iure suo dominus velit*, continere, neque adeo iniuste eum hac in specie vasallo reponere: *genus seruitutis est coacta libertas, desinitque beneficium esse, quod ingeritur recusanti.* Verissime PLAVTVS *Trinum. III. 2.*

Nullum beneficium esse duco id, quod, cui facias, non placet.

Plura hanc in rem dabit PET. FABER in *Commentar. ad Tit. D. de diu. reg. iur. p. 304.* vbi eleganter explicat *l. 69. D. eod.* qua notissima illa iuris regula *inuito beneficium non dari* continetur. Quae cum ita sint, nihil plane iniquitatis habet illa sententia, rem scilicet, quod ad dominum directum attinet, non iuris, sed merae facultatis esse, velitne feudum reluere, an idem vasallo relinquere.

Magnus

Magnus mihi hic aperiretur campus, multaque de *rebus merae facultatis*, seu, uti rectius forsitan dixeris, *rebus meri arbitrii*, si liberet exspatiari, proferri in medium possent. Tantum enim super ea re sententiarum diuortium est, ut ne in definiendis quidem eiusmodi rebus consentiant interpretes, sed si omnium commentarios perlegeris, fere cum Demiphone Terentiano tibi dicendum sit, *fecistis probe, incertior sum multo, quam dudum*. PETR. quidem DE TOVLLIEV in *Diff. de luitione pignoris et rebus merae facultatis*, quae in *Collectan.* eius, a IO. WOLBERS *Groningae 1737.* editis, p. 106. exstat, §. 25. *res merae facultatis dicit facultates iure naturali vel communi ciuitatis ad nos pertinentes, circa usum et dispositionem rerum (i. e. corporum vel iurium) nostrarum, quamdiu in earum sumus possessione.* Sed praeterquam quod subobscura haec definitio est, verba etiam postrema haud omnino recte se habent, uti iam monuit MICH. HENR. GRIBNERVS *Select. Opusc. Tom. IV. Sect. IV. p. 148.* qui *res meri arbitrii* rectius ita definiisse mihi videtur, ut scilicet sint ea, *quae non ex priuilegio, sed iure proprio,*

proprio, eodemque vel omnium hominum, vel omnium ciuium communi ita competunt, ut, quoties animus fert et occasio, iis uti possimus, neque aut possessio aut prohibitio aliena ab eorum exercitio nos excludat. Ridiculum quidem, sed haud plane absonum tamen exemplum adfert *Glossa ad l. 2. D. de via publ.* ubi ita IAVOLENVS: *Viam publicam populus non utendo amittere non potest,* qua occasione inter res merae facultatis etiam hoc, *ut quis ad S. Iacobum eat,* a vetere quodam glossatore refertur. Sed hoc iam non agimus. Conferri tamen meretur Io. GEO. ESTORIS *de abusu rerum merae facultatis in foro germanico, praesertim feudali, Diff. (Ienae 1739.)*

Quaeri porro poterit, an mortuo sine heredibus feudalibus vasallo eiusdem heredes allodiales a domino, ut feudum reluat, exigere possint? et docemur §. 2. d. *Cap. 97. I. F. A.* feudum tunc domino aperiri, nec quidquam eum heredibus allodialibus soluere teneri; fas tamen illi esse, cum heredibus quoque pactum fiduciae continuare, posteaque, si ipsi placuerit, feudum reluere. Esse etiam hoc

hoc rem liberae domini voluntatis, neque iuri
 reluendi vlllo, quamuis longissimo, tempore
 praescribi, idque propterea, quod fiduciarium
 feudum sola nitatur fiducia, neque hic, vti in
 pignoratitio, de sorte aliqua, heredibus allo-
 dialibus debita, quaeratur. Illustris multum-
 que inter iuris ciuilibus interpretes agitata quae-
 stio est, an ius illud, quod debitor habet, of-
 ferendi scilicet pecuniam, pignusque luendi,
 praescriptione triginta aut quadraginta anno-
 rum tollatur? Adfirmantium castra sequitur
 ARN. VINNIVS *Sel. Iur. Quaest. Lib. II.*
Cap. 6. negantium contra LEYSERVS Spec.
155. Med. 9. nec non MENCKENIVS in Sy-
stem. I. C. sec. Pandect. p. 252. quibus praeun-
 titibus nos quoque statuimus, actioni pignora-
 titiae directae haudquaquam, quod ad ius of-
 ferendi debitum pignusque reluendi attinet,
 sed demum post solutum, aut rite oblatum
 depositumque debitum legitimo tempore prae-
 terlapso praescribi. Sed quidquid huius rei
 sit, hoc certe dubio caret, semper posse do-
 minum directum reluere feudum fiducia-
 rium, neque eum vlllo temporis lapsu hoc iure
 excludi, quod satis clare indicant verba *d.*
Cap.

Cap. 97, §. 2. Das mag er tun oder nüt, und
brichet damit nüt sine Treuwe.

Tertia species, cuius in §. 3. d. Cap. 97. I. F. A. mentio fit, haec est. Mortuo domino directo vasallus ab heredibus eius renouationem inuestiturae petit. Quæris, teneantur ne hi illam concedere, an denegare eandem iure possint? et responsum feres, rem omnem ipsorum arbitrio relictam esse, an scilicet inuestituram renouando pactum fiduciae continuare, an statuto tempore effluxo feudum oblato pretio reluere velint. Cur ita? Ideo scilicet quod, si feudum reluere volunt, iniustitiae renouatione haud opus est. Equidem adieci verba *statuto tempore effluxo*. Fortasse autem haud errassem, si heredibus etiam ante lapsum temporis feudum reluendi potestatem hic fieri scripisssem. Nouimus enim, veteres germanos haud semper heredes contractibus defunctorum adstrinxisse. Vis exempla? Lege quaeso *Spec. Sax. Lib. I. Art. 9*, Stirbet einer, der sein Guth einem andern auflassen soll, dessen Sohn ist es nicht pflichtig aufzulassen, er habe es denn selber mit gelobt, oder

C

Bürgen

Bürgen darvor gesetzt, nec non *Lib. III. Art. 77.* Thut ein Mann sein Land besäet aus umb Zins oder umb Pflege, zu bescheidenen Tagen oder Jahren, also, das man es ihm besäet wieder lasse, zu welcher Zeit er dann binnen den Jahren stirbt, man soll es seinem Erben also besäet wieder lassen. Denn es ienem dieser, der es aufthät, nicht länger gewehren möcht, denn dieweil er lebt. *Alia exempla, in veteribus legibus germanicis passim obuia, iam sciens praetereo^{m)}.*

In §. 4. *Cap. 97. I. F. A.* additur, si princeps ecclesiasticus feudum hoc modo concesserit, omnes eius successores eodem iure gaudere. Successores cum hic nominantur, capitulum excluditur, quippe quod sede vacante in prodominium praelati haud succedit, nisi quod sede ad plures annos impedita plus potestatis ei tribuendum sit, vti notant interpre-

m) Ne iure quidem Romano heres semper factum eius, cui succedit, praestare tenetur. Vid. *PETR. FABER in Comm. ad Tit. D. de diu. reg. iur. p. 194.* et *IO. STRAVCHII Diss. de iuribus transitorii ad successorem. (Ienae 1661.)*

terpretes ad *Tit. X. ne sede vacante aliquid innovetur.* Conf. IVST. HENN. BOEHMERVS in *Iur. Eccl. Protest. Tom. II. p. 648. seq.*

Quodsi tandem vasallus pactum fiduciae contractui feudali vniquam adiectum fuisse plane inficietur, quod quaeso consilium tunc domino directo capiendum erit? Haec quaestio decisa est in *Iur. Feud. Sax. Cap. 57.* cuius verba supra iam adscripsimus, eodemque pertinet ḡ^{nis} *Iur. Feud. Sax. Lat. Cap. 29. Si fidem infringere voluerit taliter infeudatus, negans, quod ipsum feudum ab eo possit absolui, hoc oportet iuramento proprio affirmare, nisi conuinci valeat per testes, quod hoc sit promissum in iudicio feudali.* Sin vasallus pactum illud haud inficietur, sed moras tamen domino feudum repetente nectat, huic quidem, vt contractus fides seruetur, actionem *praescriptis verbis*, aut, si res ita ferat, *ex vendito* vtilem accommodabimus, idque argumento *l. 2. C. de pact. int. emt. et vend.* cuius iam supra mentionem fecimus ⁿ).

C 2

Cete-

n) Subinfeudationem feudi fiduciarium absque domini directi consensu saltem non aliter, quam

Ceterum, quamvis Vasallus vtili feudi fiduciarii dominio haud perpetuo, sed temporario tantum gaudeat, nihilo tamen minus propter hoc ipsum dominium, quamdiu illud durat, omnes fructus feudi, cum ordinarios tum extraordinarios, suos facit, emolumenta-que omnia, ne thesauro quidem excepto, ex feudo percipit. Vid. GABR. SCHWEDER de *fruct. feud.* (*Disputat. Mannemii 1775. iunctim editar. T. I. p. 792.*)

Fere silentio praetermissem haud ineptam quaestionem, soluta scilicet a domino, feudum fiduciarium repetente, pecunia heredibusne vasalli allodialibus an successoribus feudalibus cedat. Qua quidem in re maxime, quid inter dominum vasallumque actum sit, quique eorum fuerit animus, spectandum esse videtur. Quodsi autem de eo plane haud constet, tunc hic etiam locum

quam sine huius detrimento fieri posse, res ipsa loquitur. De subinfestatione praeter alios conf. GEO. BEYERVS *Themat. ex vario iure seleslor. centur. p. 25. eiusd. Dissertat. et Opusc. quae Lips. 1723. iunctim prodierunt, adiect. nec non F. E. a PVFENDORF Obs. Jur. Vniu. Tom. III. p. 137. et 385.*

locum sibi vindicabit, quod de feudo cum pacto retrouenditionis concessio scribit HORNIVS *l. c. Cap. IV. §. 8.* *Cum restitutionis necessitas ad solos masculos pertineat, iis etiam solis regulariter pretium, quod redemptione facta soluitur, relinquendum est.*

Ne quis autem haec omnia in usum nunquam deducta fuisse sibi persuadeat, age de exemplis feudi fiduciarium iam videamus. Falle rem lectores, si referre huc vellem ea, quibus usus est I. O. SCHILTERVS *l. c. p. 275.* propterea quod omnia illa non feudi fiduciarium, sed reddibilis species sunt. Neque hic repetam, quae de feudis annalibus vitalibusque iam antea monui. Proferam potius feudi fiduciarium exemplum inlustre, proprieque huc pertinens, ita quippe comparatum, ut inprimis lucem huic materiae accendat. Praebent hoc nobis litterae inuestiturae HENRICI VII. quibus AMADEO V. Comiti Sabaudiae *Comitatum Astensem* in feudum fiduciarium ita concessit, ut sibi successoribusque ius reluendi pro ducentis millibus florenorum auri, attamen non nisi post mortem Amadei exercendum, re-

seruaret. Occurrunt hae litterae inuestiturae apud SAMVEL. GVICHENONIVM dans l'histoire genealogique de la Royale Maison de Savoie (à Lyon 1660.) Lib. VI. Tom. III. p. 139. hoc titulo: *Donation du Comté d'Ast a Amé le Grand, Comte de Savoie, par l'Empereur Henry VII. extraite de l'Archive de Turin;* neque laborem, vti quidem nobis persuademus, aut inutilem aut lectoribus ingratum suscipimus, si totam illam chartam hoc loco inseramus, eique animaduersiones nonnullas adspargamus. Ita autem Imperator:

„Henricus septimus diuina fauente cle-
 „mentia Romanorum Imperator semper Au-
 „gustus, ad perpetuam rei memoriam. Dum
 „in circuitu Throni Caesarei nostrae mentis
 „aciem et considerationis intuitum ad Prin-
 „cipes et Barones Imperii, qui ab eo Nobili-
 „tatum et dignitatum radiis illustrantur, dili-
 „genter conuenimus, dumque merita cuius-
 „cumque ipsorum decernimus, illos Augusti
 „clementia sincerioris dilectionis et gratiae
 „recompensatione prosequitur, qui ante suae
 „Maestatis conspectum, per clarae fidei stu-
 „dia,

„dia, et deuotionis purae constantiam, se gra-
 „tos faciunt, et exhibent fructuosos. Atten-
 „dentes itaque magna et multiplicia merita
 „Spectabilis Viri, Amedei Principis et Comi-
 „tis Sabaudiae, fidelis et affinis nostri Carissi-
 „mi °), qui tanquam Sydus praefulgidum cir-
 „ca illustre Imperii Solium, (postquam ad il-
 „lud nos dispositio Diuina vocauit) semper
 „absque interminatione a dextris nostris assi-
 „stens, et sincerum suae fidelitatis affectum

C 4

euiden-

o) De meritis AMADEI in HENRICVM VII. vid.
 LVD. ANT. MVRATORI *Histor. Ital. Part.*
VIII. p. 301. versionis germanicae, quae *Lips.*
1749. prodiit, nec non I. D. von Oleneschlager
 Erläuterte Staatsgeschichte des Römischen Käy-
 serthums in der ersten Helfte des 14ten Jahr-
 hunderts (*Franc. ad M. 1755.*) et Jac. Pauls von
 Gundling Geschichte und Thaten Käysers
 Heinrichs des Siebenden. (Halle 1719.) *Fidelens*
suum AMADEVM vocat HENRICVS VII. i. e.
vasallum, affinem autem ideo, quod in matrimo-
nio ille habebat sororem Imperatoris, MA-
RIAM, quam tamen frustra quaesitui in Io. DAV.
KÖHLERI Familia Augusta Luxemburgensi, ex
Monumentis fide dignis demonstrata, (Altorsfi
1722.) Tab. IV. et V. p. 36. seq.

„evidenter ostendens erga Nos, qui vocati fu-
 „mus a Deo in potestatis plenitudine, pro
 „sua particulari sollicitudine, salubribus con-
 „siliis, et laudabilibus seruitiis continue rele-
 „vare studuit et semper pro viribus nobis ob-
 „sequi non desistit, et confidentes, quod de
 „virtute in virtutem conscendens tanto er-
 „ga Romanum Imperium fide ac deuotione
 „concresecat, quanto se ab eo maioribus lar-
 „gitionibus et retributionibus communitum
 „agnouerit P), eidem Comiti, cuius hono-
 „rem et prosperitatem affectamus, ex corde
 „libenti desiderio munificentiae nostrae dexte-
 „ram aperimus. Cupientes itaque, perso-
 „nam

p) Scilicet, vt eleganter CLAUDIANVS de Con-
 sulat. Fl. Mallii Theodori,

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
 Fortunae secura nitet, nec fastibus ullis
 Erigitur, plausuue petit clarescere vulgi.
 Nil opis externae cupiens, nil indiga laudis,
 Diuitiis animosa suis, immotaque cunctis
 Casibus ex alta mortalia despicit arce.
 Attamen inuitam blande vestigat, et vltro
 Ambit Honos. — —*

„nam suam specialibus praeuenire fauoribus
 „et gratiosis muneribus honorare, dicto Co-
 „miti et eius legitimis heredibus de suo cor-
 „pore per masculinam lineam ^{q)}, ex Maria
 „Vxore sua et sore nostra praedilecta nasci-
 „turis, vel si ex ea ipse liberos masculos non
 „haberet, aliis eiusdem Comitis legitimis li-
 „beris, Ciuitatem et Comitatum Astensem,
 „cum vniuersis et singulis Castris, Villis, Caf-
 „salibus ^{r)}, possessionibus, terris cultis et
 „incultis, districtibus, Territoriis, Iuribus,
 „Iurisdictionibus et pertinentiis Ciuitatis et
 „Comitatus praedictorum, et cuiuslibet eo-
 „rum in feodum tenore praesentium concedi-
 „mus, et largimus; conditiones infra scriptas
 „in concessione et largitione huiusmodi adii-
 „cientes expresse, videlicet quod si eum dictae

C 5

„Mariae

q) En igitur feudum datum, idemque masculi-
 num, indicato simul ordine, in successione po-
 sitorum AMADEI obseruando.

r) *Casale* significat primum *casam*, *tugurium*, dein-
 de etiam *certum casarum numerum*, *villam*, *sub-*
urbanum, *περὶ κάσιον*. Vid. CANGII *Glossar.*
med. et infim. latinitat. sub v. *Casale*.

„Mariae forsan praemori contingeret, ipsa
 „Maria sola Ciuitatem et Comitatum prae-
 „dictos, cum Castris, Villis, Cassalibus, pos-
 „sessionibus, terris, territoriis, districtibus,
 „Iuribus, Iurisdictionibus, et pertinentiis su-
 „praedictis, quamdiu vixerit, habere debeat et
 „tenere s). Post cuius mortem ad liberos
 „masculos ipsius Mariae et dicti Comitis na-
 „tos, vel eis non extantibus ad alios dicti Co-
 „mitis legitimos liberos feudum huiusmodi
 „deuoluatur, verum tamen si, postquam ipse
 „Comes fuerit rebus humanis exemptus, Nos,
 „vel aliquis successorum nostrorum, Impera-
 „torum et Regum Romanorum, Ciuitatem et
 „Comitatum praedictos veilemus redimere et
 „ad manum nostram reducere, Maria, liberi
 „et heredes praenominati, et quilibet eorum
 „per modum superius expressum, nobis et
 „cui-

s) Cane tamen feudum femininum hic deprehen-
 dere existimes. Constat enim inter omnes, etsi
 femina ad successionem in feudo admittatur ea
 conditione, vt mortua illa ad filios transeat, ideo
 tamen naturam feudi masculini haud mutari.
 Vid. CASP. ACHAT. BECKII *Diss. de feudis
 transmissione femininis.*

„cuicumque successorum nostrorum prae-
 „dictorum, pro ducentis millibus florenorum
 „auri, dictos Ciuitatem et Comitatum, cum
 „Castris, Villis, terris, possessionibus, terri-
 „toriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus
 „et pertinentiis praedictis libere ac expedite
 „restituunt ¹⁾, ipsaque ducenta millia floreno-
 „rum extra Comitatum Sabaudiae, quem
 „propter supra vel infra scripta a seruitiis de
 „ipso Imperiali Culmini debitis in nullo pe-
 „nitus exonerare intendimus, in exemptio-
 „nem terrarum et locorum aliorum ascenden-
 „tium ad valorem annum viginti millium flo-
 „renorum auri, totaliter conuertant, et eas-
 „dem terras et loca praefati Comitissa, liberi
 „et heredes modo praelibato in feodum
 „perpetuis temporibus ab Imperio recognos-
 „cant, et praedicta Comitissa dictas res emptas
 „ex dicta pecunia teneat in vita sua, et post
 „mor-

1) Atque haec maxime verba continent pactum il-
 lud fiduciae, quod huic quidem feudo naturam
 fiduciarii indidit, quo loco simul notari meretur,
 hoc pactum non nisi mortuo demum AMADEO
 vim suam exferere debuisse.

„mortem ipsius ad dictos liberos deuoluan-
 „tur ^{u)}, per modum de dicta Ciuitate et Co-
 „mitatu in praesentibus enarratum, et tam
 „iidem Comes et Maria quam heredes et li-
 „beri eorum praedicti, causa praemissorum,
 „cum ducentis sufficientibus equis armorum,
 „videlicet ad rationem cuiuslibet Centena-
 „rii ^{x)}, de dictis viginti millibus florenorum
 „cum

u) Atque sic ducenta illa millia florenorum in ple-
 num heredum Amadei dominium haud tran-
 sfire, sed emtioni potius aliarum terrarum, feu-
 di loco in perpetuum tenendarum, impendi
 debebant.

x) *Centenarium* s. *centenarius*, desiniente ISIDORO
Orig. XIV. 24. numeri nomen est, eo, quod cen-
tum librarum ponderis sit. CANGIVS l. c.
 sub v. *centenarium*. Anni scilicet reditus prae-
 diorum comparandorum esse debebant viginti
 millia florenorum. Iam cum in singulos cen-
 tenarios, quod ad seruitia praestanda attinet, vnus
 equus esset computandus, necessario sequebatur,
 vt equi ducenti sistendi essent. Magnus pro-
 fecto pro ratione antiquorum temporum nume-
 rus, quippe quibus summos saepe principes par-

va

„cum vno equo seruiant, aliaque seruitia fa-
 „cient, et per tres menses integros y), vbi-
 „cumque locorum Italiae singulis annis, in ex-
 „pensis propriis z), praedicta et alia seruitia in
 „Regi-

va cum manu in aciem processisse relatum le-
 gimus. Vid. CASP. BARTHII *Animadu. in*
GVIL. BRITONIS Philippid. Lib. III. v. 23.
 Et iuuabit ipsum audire BRITONEM *Lib. VI.*
v. 318.

Vt video, nostrae vix centenarius implet
Militiae numerum, qui si mora paruula nos hic
Detinet, ecce erimus quingenti et mille Qui-
rites,

Cumque satellitiis peditum ter millia dena:
Tunc poterit noster exercitus ire decenter
In patruī patriam, seque illi illidere tuto.

- y) Confirmatur hinc, quod iam monuit I. I. MAS-
 COVIVS in *Iur. Feud. Cap. XI. §. 15.* seruitia
 vasallorum olim ad certum tempus, plerumque
 tres menses, restricta, saepius etiam, ne extra
 patriam illi ducerentur, cautum fuisse.
- z) Quod de seruitiis a vasallo propriis expensis
 praestandis hic legimus, ideo inferendum erat,
 quod

„Registro Camerae nostrae contenta, faciant
 „et facere teneantur, expresse retinentes et re-
 „seruantes ex nunc nobis et eisdem successo-
 „ribus nostris talia seruitia, iura, seruitutes
 „et dominia in praedictis Ciuitate, Comitatu,
 „Castris

quod alias olim vasalli iure Longobardico ex praescripto regulae domini sumtibus seruitia praestabant. *II. F. 107.* vbi haec legimus: *Antiquatum esse ipsis rerum experimentis nos ipsi cognouimus, fideles, nisi aliud contractibus insertae pactiones desiderent, dominorum sumtibus eisdem seruitia ministrare. Iustum namque est, ut illi consequantur stipendium, quo tempore suum commodare reperiuntur obsequium: praesertim cum nec quisquam propriis cogatur impendiis militare, maxime cum extra ciuitatis suae tentoria seruitiis exhibendis eos conuenit fatigari.* Paulo tamen aliter res se habebat secundum scita iuris feudalis Saxonici *Art. IV.* nec non Alemannici *Cap. VII. §. 4.* Vid. *I. G. WOLFII Elem. Iur. Feud. p. 313.* Qui ex iure Romano omnia probare fatagunt, ad *l. 18. D. de oper. libert.* prouocant, vbi ita *PAVLVS:* *Suo victu vestituque operas praestare debere libertum, Sabinus ad Edictum Praetoris Urbani Lib. V. scribit. Quod si alere se non possit, praestanda ei a patrono alimenta.*

„Castris, Terris, Casalibus, Possessionibus,
 „Territoriis, Villis, districtibus, iuribus, iu-
 „risdictionibus et pertinentiis supra dictis, ac
 „postquam eos, eas et ea, vt dictum est, nos
 „vel successores praedicti redemerimus, pro
 „praedicta pecuniae summa, in terris, locis
 „et annuo reddito, qui et quae de ipsa, vt
 „dictum est, empti, emptae ac emptae fuerint,
 „qualia in Registro ipso continentur; et me-
 „moratum Comitem nobis recipientibus pro
 „nobis et successoribus nostris praedictis et
 „Romano Imperio de Ciuitate, Comitatu, Ca-
 „stris, Villis, Casalibus, possessionibus, terris,
 „territoriis, iuribus, iurisdictionibus et per-
 „tinentiis supradictis homagium facientem et
 „fidelitatis iuramentum praestantem, et per
 „iuramentum ipsum nobis et successoribus
 „nostris praedictis, Romanoque Imperio fide-
 „litem et obedientiam debitam, ac etiam
 „omnia alia, quae in forma fidelitatis noua et
 „veteri ^{a)} continentur, perpetuo fideliter fa-
 „cere,

a) Lucem haec accipiunt e textu II. F. 5. et 6.
*Qui domino suo fidelitatem iurat, ista sex in me-
 moria semper habere debet, incolume, tutum, ho-
 nestum,*

„cere et obseruare, seruitiaque supradicta im-
 „pendere, iura, seruitutes et dominia nostra
 „prae-

nestum, utile, facile, possibile. Incolume: ne sit in damno domino suo de corpore suo. Tutum: ne sit ei in damno de secreto suo, vel de munitionibus suis, per quas esse tutus potest. Honestum: ne sit ei in damno de sua iustitia, vel de aliis causis, quae ad honestatem eius pertinere videntur. Utile: ne sit ei in damno de suis possessionibus. Facile vel possibile: ne id bonum, quod dominus suus facere leuiter poterat, faciat ei difficile: neue id, quod possibile ei erat, faciat impossibile. — Est et alia de nouo super fidelitatis iuramento forma inuenta, et videntium approbata consuetudine: quae hodie fere in omni curia videtur obtinere; haec scilicet: Ego Titius iuro super haec sancta Dei euangelia, quod ab hac hora in antea vsque ad vltimum diem vitae meae ero fidelis tibi Caio, domino meo, contra omnem hominem, excepto Imperatore vel Rege. Vetus scilicet sacramenti fidelitatis formula ista sex incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile nominatim continebat. In noua contra eadem tacite tantum intelligebantur, hunc fere in modum: omnia et singula adimplebo et obseruabo, quae in capitulo de forma antiqua et noua sacramenti fidelitatis comprehenduntur.

Conf.

„praetacta, in quantum spectabit ad eum, et
 „Mariam ac heredes suos praedictos integra-
 „liter reddere et conseruare, ac ea vel eorum
 „aliquod per se vel alium seu alios publice
 „vel occulte nullatenus impedire, promitten-
 „tem de Ciuitate, Comitatu, Castris, Villis,
 „Casalibus, Terris, Possessionibus, Territo-
 „riis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus,
 „et pertinentiis supradictis, tamquam de feodo
 „nobili,

Conf. CANGIVS *l. c.* sub v. *fidelitatem*, nec non
 DENIS DE SALVAING *l. c.* P. I. p. 64. *Et*
quoique ces six choses soient assez mal conçues, en-
sorte qu'Hotoman les qualifie Bardis Longobar-
disque hominibus dignas, si est-ce qu'elles sont
specifiées dans tous les anciens Hommages. Mais
aujourd'hui le premier President de la Chambre
des Comptes, recevant les Hommages, se contente
de prendre le serment du Vassal, qu'il accomplira
tout le contenu aux Chapitres de l'ancienne et nou-
velle forme de fidelité, sans en specifier la teneur.
 Ceterum varias, quibus vasalli iusiurandum fide-
 litatis praestabant, formulas profert CASP.
 BARTHIVS *l. c.* p. 121. et 576.

D

„nobili, per baculum ^{b)} quem manu gestamus,
 „praesentialiter inuestimus. Praeterea Co-
 „miti, ac post eius decessum, Mariae heredi-
 „bus et liberis suis praedictis, in eisdem Ci-
 „uitate, Comitatu, Castris, Villis, Terris, iu-
 „ribus,

b) Varia inter inuestiturarum symbola erat etiam
baculus, vti luculenter docet CANGIVS *l. c.*
 sub v. *inuestitura per baculum*. Hinc quoque *le*
Roman de Garin:

*Tenés la terre, que quitte là vos rent,
 Par c'est Baston vos en fat le present,
 Envers tos homes vos en serai garent.*

Apud Francos baculus imperii etiam symbolum
 fuit, adeo, vt eius traditione dignitas regia de-
 signaretur. CANGIVS *l. c.* sub v. *baculus*. Et
 quem latet inuestitura illa Episcoporum per an-
 nulum et baculum, qua se abdicauit HENRI-
 CVS V. per transactionem cum CALLISTO II.
 anno 1122. initam, quae legitur in J. J.
 Schmaußens *Corp. Iur. Publ. Acad. p. 2.*
 edit. nouiss. et de qua conferri meretur Io.
 GVIL. HOFFMANNI *Diss. ad concordatum*
Henrici V. et Callisti II. de inuestituris episcopo-
rum et abbatum. Vitemberg. 1739.

„ribus, iurisdictionibus et pertinentiis supra-
 „dictis, merum et mixtum imperium c) et
 „simplicem iurisdictionem, per se et suos of-
 „ficiales exercendam ibidem, vsque ad no-
 „strum et successorum praedictorum nostro-
 „rum beneplacitum, per praesentes damus et
 „concedimus, et ipsos ordinarios d) facimus

D 2

„in

c) Merum et mixtum imperium in veteribus char-
 tis nunc omnimodam iurisdictionem, et altam,
 uti vocant, et bassam, significat, nunc contra a
 iurisdictione distinguitur. Vid. iterum CAN-
 GIVS l. c. sub v. *merum et mixtum imperium*.

d) *Ordinarius* hic pro *iudice ordinario* ponitur.
 Notari autem meretur, iurisdictionem Amadeo
 eiusque posteris non in perpetuum, sed vsque
 ad *beneplacitum* tantum concessam fuisse. Si-
 militer idem Imp. HENRICVS VII. in charta
 an. 1312. apud CANGIVM in v. *Ordinarius*:
Te, inquit, in vicarium nostrum Castri Cassani
ac Fortalitiae Bruniti, territoriorum et distri-
ctuum eorundem vsque ad beneplacitum Imperia-
lis Maiestatis constituisse recolimus, ac ea, quae
sunt meri et mixti Imperii ac simplicis iurisdictionis,
in locis ipsis tibi plenarie commisisse, ac te fe-
cisse

„in praemissis. Mandantes et praecipientes
 „harum ferie obedientiam et seruitium debi-
 „tum

*cisse Ordinarium in praedictis, nec non pro te
 tuisque posteris concessisse.* Memorabile exem-
 plum *Feudi Imp. reuocabilis* praebet ius pro-
 tectionis in *sigulos* certis in regionibus commo-
 rantes exercendae, HAMMANNO e nobilissima
 Offenburgiorum familia anno 1435. ab
 Imp. SIGISMUNDO concessum. Litteras in-
 vestiturae eo pertinentes exhibet CHRISTO-
 PHOR. BESOLDVS in *Thef. pract. sub. v.*
Reßlerschurz, p. 458. vbi inter alia haec legun-
 tur verba: Und haben ihm (Hamm. Offenburg)
 darum solch Rechtung zu des obgenannten ge-
 meinen Hafnerhandwercks von Ravenspurg bis
 gen Strafsburg, und als fern und wie die Craiß
 in ihr Freyheit-Brief, den sie von uns han, be-
 griffen sind, zu einem rechten Lehen gnädig-
 lich verliehen, und verleihen ihm die von neuen
 Dingen von Römischer Käyserl. Macht, und
 rechter wissen, in Kräftt disß Briefs, also das
 der benannte Hamman Offenburg, dieweil er
 lebet, und darnach sein Erben, *bis auf unser
 oder unserer Nachkommen am Reich Willen und
 Wolgefallen*, die obgeschriebenen, das gemein
 Hafnerhandwerck, und ihr ieglichen insonders,
 in

„tum a Ciuibus, incolis, et habitatoribus Ci-
 „uitatis, Comitatus, Castrorum, Villarum,
 „Casalium, Territoriorum, districtuum, terra-
 „rum, et pertinentiarum praedictarum, prae-
 „fato Comiti tamquam eorum Domino exhi-
 „beri, et de iuribus, et redditibus spectanti-
 „bus ad Dominium Ciuitatis, Comitatus, Ca-
 „strorum, Villarum, Casalium, Territoriorum,
 „districtuum, Terrarumque praedictarum,
 „absque difficultate qualibet integraliter re-
 „spondere, et super his ab eisdem Ciuibus,
 „incolis et habitatoribus, saluo semper et re-
 „seruato primae fidelitatis debito, in quo
 „nostrae Maiestati tenentur, cum promptitu-
 „dine iuramentum praestari sicut indignatio-

D 3

„nem

in den obbeschrieben Craisen begriffen, by sol-
 chen ihren Freyheiten und Ordnungen, die wir
 ihn von neuen Dingen geben und besätiget
 han, als ihr Hauptherr halten, handhaben,
 schützen und schirmen, und sie von Fürsten,
 Herren, Städten und andern Enden, wo ihn
 das Nothdurfft seyn würde, verwaren, verant-
 worten, verwesen, und vertreten, und ihnen
 in allen Sachen berathen und beholffen seyn
 sollen und mögen.

„nem nostram cupiunt euitare. Demum per
 „praemissa vel aliquod praemissorum non in-
 „tendimus, neque volumus, quod praefatus
 „Comes dictis Astensibus rebellibus no-
 „stris^e), vel alicui eorum, de excessibus, quos
 „con-

- e) Lucem his foeneratur, quod narrat MVR-
 TORIVS *l. c. p. 301.* Am 10. Nov. 1310.
 gieng er nach Asti, und brachte die vertriebe-
 nen Gibellinen wieder dahin. Man trug ihm,
 wiewohl ungeru, die Herrschaft dieser Stadt
 auf, und er setzte einen Statthalter dahin; nec
 non *p. 319. ad ann. 1312.* In der Stadt Asti hatte
 die Parthey der Gottuarier, oder die Gibellinen
 von Castello die Oberhand, und Thomasinus
 von Enzola war kaiserlicher Statthalter. Die
 Solarier nahmen nebst andern vertriebenen Guel-
 fen zu Hugoni von Balzo aus Provence, dem
 Seneschall des Königs Roberts, ihre Zuflucht,
 welcher ihnen mit seinen Leuten zu Hülfe kam.
 Am 4. April entfiand zwischen ihnen und den
 Astigianern ein hitziges Gefechte, wobey die
 letztern verlohren, und auf tausend Gefangene
 hatten; die Vertriebenen drangen hierauf in Asti
 ein, und schwuren dem Könige Robert den Eyd
 der Treue auf eben die Weise, wie es die
 Alexan-

„contra nos et Imperium commiserunt, in-
 „dulgere, seu sententias, poenas, vel banna,
 „quas et quae praedicti Rebelles causa Rebel-
 „lionis contra nos et Imperium attentare in-
 „venerint, relaxare quoquomodo valeat abs-
 „que nostra licentia speciali. Nulli ergo
 „omnino hominum liceat, hanc paginam no-
 „strarum concessionum, inuestiturae, ac con-
 „stitutionis infringere, vel ei ausu temerario
 „contraire. Si quis autem hoc attentare
 „praesumpserit, indignationem nostram, et
 „poenam mille librarum auri, pro dimidia
 „parte Camerae nostrae, et pro reliqua di-
 „midia passo iniuriam soluendarum, se no-
 „verit incursum. Huius autem rei sunt
 „Testes f), Venerabilis Balduinus, Treueren-

D 4 „sis

Alexandriner gethan hatten. Conf. *CHRONI-
 CON ASTENSE cap. 58. Tom. IX. Rev.
 Italicar.*

f) De more veteris aevi, vasallos aliosque nobiles
 in rebus maioris momenti tamquam testes adhi-
 bendi, consule *CHRIST. LVB. SCHEIDTS
 Historische und Diplomatische Nachricht vom
 hohen*

„fis Archiepiscopus, Germanus et Princeps
 „noster carissimus, ac Spectabiles et Nobiles
 „Viri Joannes Foresii, et Fredericus Montis-
 „feretri Comites; Henricus de Flandria Ma-
 „rescalcus Curiae Imperialis, Consanguineus
 „noster; Thomas de Septem Fontibus; Nea-
 „poleo de Mangone; Comes Hugucio de
 „Fagiola; Hugo Comes de Buebe; Gottifri-
 „dus de Hohenloch; Tancredus de Mutilia-
 „na, et Binducius de Sancta Flora Comites,
 „et plures alii nobiles fide digni. Datum
 „apud Montem Imperialem g) in Castris su-
 „pra Florentiam, octauo Kalend. Mar-
 „tii, Indictione vndecima, Anno Domini
 „M.CCC.

hohen und niedern Adel in Teutschland, (Han-
 nover 1754.) p. 116. seq. et JOH. FRIEDR.
 JOACHIMS Einleitung zur teutschen Diploma-
 tik, Cap. XII, p. 216.

g) Vbi Imp. HENRICVS VII. tunc in obsidione
 vrbis *Florentiae* occupabatur. Aliud diploma,
 iisdem in castris ad Montem Imperialem datum,
 laudat I. I. MASCOVIVS in der Einleitung
 zu den Gesch. des Röm. Teutschen Reichs,
 pag. 105.

neficio, et quidem Imp. CAROLI V. domui Sabaudicae Comitatus Astenfis cessit, vti tradit PAVL. JOVIVS in *Histor. sui temp. Lib. 34.* (Tom. II. p. 626. edit. quae Venetiis a. 1553. prod.) his verbis: *Alienarat rex (Galliae) iam pridem animam ab amicitia Sabaudii gravibus ictus offensionibus. Nam is, tametsi Francisco erat auunculus, vxoris tamen Lusitanae illecebris deprauatus, defatigatusque assiduus*

vielen Jahren gehabt. Am 26. September des 1339sten Jahres nahm ihm der Marggraf Johann von Montferat dieselbe, verriegte die Solaren nebst andern Guelfen, und liefs die Gottuarier, Rotarier und andere Gibellinen wieder hineinkommen. Die Besatzung des Königs that keine Gegenwehr, weil sie aus Mangel des Solds die Waffen und Pferde verpfändet hatte. Dieser Verlust gereichte Roberten wegen seiner andern Oerter im Piemontesischen zu grossem Schaden, und die Gibellinische Faction in der Lombardey frohlockte sehr darüber. In der Historie Benvenuti d. S. Giorgio befindet sich das Instrument, worinnen die Einwohner zu Asti den Marggrafen Johannem zu ihrem Herrn annehmen. De aliis ciuitatis Astenfis factis idem p. 496. et 610.

assiduis precibus, (haec erat uxoris Caesaris germana soror,) neglecto Gallo se totum ad auctoritatem nutumque victoris Caesaris ita contulerat, ut urbem Astam ab eo sibi dono oblatam accipere non recusaret, filiumque tanquam fidei obsidem in Hispaniam Caesari educandum mitteret; quae tum importune atque impudenter admissa fuisse Galli disserebant. Nullum enim Gallo certius erat in Italia patrimonium ipsa vrbe Asta, quam amplius centum annos sine controuersia possedisset. Verum enim Caesar, qui Gallos Italia penitus eiectos vlla ad spem reditus in Italia certa sede potiri nolebat, auide expetenti Lusitanae, nec abnuenti viro eius facile concessit, quae vrbs coniuncta inclusaque Subalpinis oppidis Allobrogico regno praeclarum amplitudinis et roboris decus additura videretur ^k). Inuenio etiam apud Mo-

SERVM

k) Qua de re ita *ITTERVS de Feudis Imp. p. 248. Comitatum Astensem (de quo familiam Sabaudicam a Carolo V. olim inuestitam fuisse ex Mercurio Gallico refert Linnaeus T. I. Add. V. 14. 12. p. 915.) et Marchionatum Ceuae eundem Principem ab Imperio in feudum recognoscere, nec ipso*

SERVUM (in der Einleitung z. d. Reichs-Hofraths-Procefs, P. III. p. 52. seq.) in litteris inueftiturae, Duci Sabaudiae a. 1632. datis, commemorari, eum inueftitum effe *Ducatus Sabaudiae, Chablaisii et Augustae, Vicariatu perpetuo S. Rom. Imp. Marchia in Italia, Principatu Pedemontii, Comitatus Gebennarum et Gebennensis, Baugiaci, rotundi Montis, Aftae et Tendae, Baronis Vacaudi, Taucigniaci et Gaii, Dominiis Niciae, Bresciae, Vercellarum, Marchionatu Caene, Oneliae, Macri, Petrae latae, Mentonis, Roccabrunae, Pornasii et Dolceaquae, vna cum vniuerfis et fingulis rega-*

ipse Cachernus, celeberrimus quondam Sabaudiae Praefes, diftori potuit Conf. 9. num. 39. In Longueruanis; (i. e. Recueil de Penfées, de Difcours et de conuerfations de M. l'Abbé de Longuerue, à Berlin, 1754.) p. 280. legi nuper fequentia: Le Comté d'Aft eft possédé par le Duc de Savoie, à titre de donation, que lui en fit Charles-Quint, et lui appartient à titre d'hérité; puisqu'il descend d'Ifabelle de la Paix, feule restée de la posterité d'Henri II. qui avoit les droits de Valentine de Milan.

regalibus, honoribus, homagiis, gratiis, iuribus, libertatibus et pertinentiis.

In *Instr. Pac. Monaster. §. 95.* de feudis domus Sabaudicae hoc fancitum reperimus: *Caesarea Maiestas decenter requisita concedet Domino Duci Sabaudiae una cum inuestitura antiquorum feudorum et statuum, qualem in clytae memoriae Ferdinandus II. Duci Sabaudiae Victori Amadaeo concesserat, inuestituram quoque locorum, ditionum, statuum, omniumque iurium Montisferrati, cum appertinentiis, quae illi vigore praedicti Tractatus Cherascentis, nec non executionis inde subsequutae decreta et remissa fuerunt, sicuti quoque feudorum nouelli Monfortis, Sinii, Moncherii et Castelletti cum appertinentiis, iuxta tenorem instrumenti acquisitionis, ab eodem Duce Victore Amadaeo factae sub decimo tertio Octobris anni millesimi sexcentissimi trigessimi quarti, et congruenter concessionibus seu permissionibus, nec non approbationibus Caesareae Maiestatis, cum confirmatione quoque omnium et quorumcunque priuilegiomm, quae, Sabaudiae*
Duci-

Ducibus haecenus indulta fuerunt, quotiescunque a Domino Duce Sabaudiae requirentur et postulabuntur.

Monet porro MOSERVS *l. c. p. 55.* anno 1733. feudis, quae Dux Sabaudiae tunc ab Imperio tenebat, naturam feudi coram throno sollemniter accipiendi inditam fuisse¹⁾; in *Capitul. nouiss.* autem *Art. XXVI. §. 1.* leguntur sequentia: Wir sollen und wollen auch dem König von Sardinien, als Herzogen von Savoyen, durch die Person seines rechtmäßigen Gewalthabers die Belehnung des Herzogthums Montferrat sowohl, als aller seiner übrigen Staaten und Landen, welche er von dem heiligen Reich zu Lehen träget, sobald Wir nach angetretener Unserer Käyserlichen Regierung hierinn gebührend ersuchet und angelanget werden, denen Reichs-Constitutionen und Lehen-Rechten,

1) Responsum super domus Sabaudicae Feudis Imp. legitur in *Cocceii Deduct. Tom. I. p. 894.*

ten, insonderheit der letzten inuestitur de anno 1755. gemäß, ertheilen und erfolgen lassen.

Quodsi tandem quaeritur, an etiamnum feudi exempla fiduciarii supersint, mihi quidem haec quaestio haudquaquam neganda esse videtur. Ego sane haud dubito, si cui curiarum nonnullarum clientelarium scrinia scrutandi potestas esset, eum plura eiusmodi feudorum exempla reperturum esse. Etiam si autem nulla superessent, tam utile tamen dominis praesertim directis hoc institutum mihi videtur, ut vel hanc ob causam iuris feudalis interpretibus in memoriam reuocari inereatur, quo scilicet rem fere oblitteratam in usum denuo deducere possint. Utilitatem eius iam perspexit SCHILTERVS *l. c.* ea maxime de causa, quod cum vasallo quidem feudum refutare liceat, domino autem ex praescripto regulae haud fas sit vasallagio renunciare, feudumque
vasallo

vasallo adimere ^{m)}), consultum hac ratione eatur dominis, vt feudi reuocandi potestatem, quae sic quidem praeter naturam, nequaquam tamen contra essentiam feudorum inducitur, habeant ⁿ⁾).

Cete-

m) De feudo sine culpa non amittendo ita *l. Feud. 21. Sancimus, vt nemo miles sine cognita culpa beneficium suum amittat, si ex culpis iis vel causis conuictus non fuerit, quas milites vsi sunt nominare, quando fidelitatem faciunt dominis suis.*

n) Equidem scio, haud deesse, quibus omnia instituta feudalia fordeant, quorumque numerum auxit nuper scriptor libri gallici, qui sub titulo *Les inconuenients des droits féodaux* (derer Lehnbeschwerden) *Parisis* anno proxime superiore prodiit. Sed dudum institutorum feudalium, simulque iuris feudalis dignitatem atque praestantiam vindicauit JOS. AVR. DE JANUARIO in elegante *de iure feudali* Oratione, in Lyceo Neapolitano 1754. habita, quam, vtpote in his terris rarissimam, huic scriptioni subicere placuit.

Ceterum, etsi in *Instr. Pac. Osnabr. Art. V. §. 26.* leguntur haec: *Quod ad oppignorationes Imperiales attinet, cum in Capitulatione Caesarea dispositum reperitur, quod electus Romanorum Imperator Electoribus, Principibus, ceterisque statibus immediatis Imperii eiusmodi oppignorationes confirmare, atque illos in earundem tranquilla et quieta possessione defendere ac manutenere debeat, conuenitum est, hanc dispositionem, donec consensu Electorum, Principum et statuum aliter statutum fuerit, obseruandam esse, nec non in Capitul. nouiss. Art. X. §. 4. inuictissimus Imperator promisit, die Churfürsten, Fürsten und Stände bey denen ihnen verschriebenen und inhabenden Reichs-Pfandschaften nach Maafsgebung des Instrumeti Pacis ohne Wiederlösung und Wiederrufung zu schützen, und ruhig dabey bis auf anderweite Vergleichung zwischen denen Römischen Kayseren und Reichs-Ständen bleiben zu lassen; hoc tamen, ni fallor, ad feuda fiduciaria propter diuersam eorum et pignoratitiorum naturam, si quaestio incideret, extendendum haud esset, quemadmodum illud etiam ad res a*

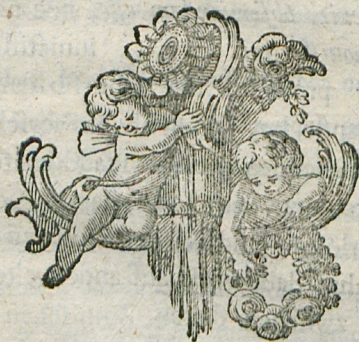
3201

E

stati-

statibus Imperii sibi inuicem oppignoratas
haud pertinet, vti ex verbis *Instr. Pac. d.*
Art. V. §. 27. *Quae vero bona Status Im-*
perii sibi inuicem pignoris iure ante homi-
nis memoriam obligauerunt, in iis reuoluiti-
aliter locus non detur, nisi possessorum exceptio-
nes et merita causarum sufficienter examinen-
tur, satis apparet.

JOSE-

JOSEPHI AVRELII DE JANVARIO
REGII CONSILIARII
J V R I S F E V D A L I S
ANTECESSORIS
D E
J V R E F E V D A L I
O R A T I O
I N P V B L I C O N E A P O L I T A N O L Y C E O
H A B I T A
V I I D V S J A N V A R I A S
A N N . M D C C L I V .

E 2

JOHN AMOS COMPTON

NEW YORK

THE GREAT

OFFICE

IN THE CITY OF NEW YORK

AND

THE

DE
IURE FEVDALI
ORATIO

Rerum humanarum longa, et tot tantisque euentibus inuoluta series quamquam eo semper conspirare visa fuerit, vt numquam societatis vinculum, quo surgunt, adolefcunt, perficiuntur ciuitates, a forti nexu suo dissolueretur; veteribus tamen non raro extinctis, ac nouis inductis moribus, prout aspera aut mitis locorum indoles, facilis aut seuera animorum inclinatio, feruens aut remissus sapientiae amor rulit, nationum studia, et regnorum fortunam, ad variam effingendam colendamque viuendi disciplinam reuocauit. Assyrii, Medi, Persae, Aegyptii abstrusioribus mysteriis, Religionis metu obuallatis, inclarescere, et gentes suas his secretis artibus moderari curauerunt. Graeci ab intimis Philosophiae penetralibus,

quorum e sinu, sub dulci etiam fabularum lenocinio, in vulgi pectus praecepta excurrerant, gloriae patrimonium sibi quaerere contenderunt. Romani, ad maiora nati, ea triumphali aequitatis norma, qua non ad captiuitatem subeundam cogebant, sed ad recuperandam humanitatem deuictas vrbes mollebant; eaque animi magnitudine, qua solebant parcere subiectis et debellare superbos, totius pene terrarum Orbis dominationem feliciter sunt assequuti. Sed vno quodam spiritu, atque vna mentis contentione, etiam cum ad barbariem deflexit posterior aetas, amplificandi nominis cupido populos, quamuis rudes, et doctrinarum cultu aut nihil aut parum expolitos, in antiquitatis aemulationem inuasit. Decessit quidem nitor ille ac elegantia, qua suo decorata lumine effulgit Sapientia; sed non elanguit omnino: immo robustior potius sub duro cortice latuit, et maiorem vim pallido quodam aspectu explicare visa est, ita sane, vt quod venustati detraxit corruptus ad eruditionem palatus, addiderit solidae doctrinae inclinata ad seueritatem industria. Quamobrem illud verum non est, inuentionis laudem

dem vnice veteribus datam, posteris solam imitandi facultatem. Sua non defuit singulis tempestatibus, non sine plausu recepta, nouarum rerum excogitatio: nec semper animos torquet ac dilaniat praeteritorum temporum inuidia; cum illos foueat quandoque extollatque recens repertarum vtilitatum felix superbia. Itaque confepulta Orientalium potentia, in solitudinem versa Graecorum tellure, deleta Romani imperii maiestate, et veluti mutata totius mundi facie; nouae inuentae cogitandi imagines, nouae constitutae viuendi regulae; quas ad externas repellendas iniurias, ad internam fouendam pacem, in tutelam suam tot regna ac prouinciae susceperunt: iis praecipue seculis, cum populi, rusticitate morum potius, quam commercii et societatis iure cogniti, e patriis sedibus emerfi, aliisque quaerendis dominiis accenti, arma victricesque copias, per Italiam praesertim, hoc nempe amoenissimum voluptatis ac abundantiae domicilium, circumtulerunt. Tunc Feuda instituta sunt, quasi opportuna captandae benevolentiae, auxiliique parandi instrumenta. Ex his noua in lucem prodiit Jurisprudentia, non

hispidam ac ferocem; sed mitis ac decora, tantisque rationis aequitatisque adiumentis ornata, ut, quae fuit apud Romanos hereditaria quaedam et plena nobilitatis Facultas, licet nouae huic in doctrinarum caligine natae Jurisprudentiae auitos fascies non submittat, laudum tamen suarum participem admittere, nisi forte etiam aduersariam pati, coacta sit. Quapropter non immerito conqueritur Jacobus Cuiacius, eosque abnormis deprauatae iudicii accusat ac damnat, qui ceteras iuris partes se tenere non sine fastu profitentur, hanc quasi barbaram, atque exotica veste praecinctam, non sine stomacho reiiciunt. Quod adeo ipsi visum est indignum, ut hoc e pudica fronte improbum dedecus elegantissimae huic matronae auertere studuerit; editis ea, qua pollebat, diligentia et acumine, in libros Feudales absolutissimis Commentariis. Egregiam huius Scientiae dignitatem, quocumque aeuo imperaturam, in hoc ipso mei explendi muneris vestibulo, etsi non quantum res postulat, (postularet enim multum) quantum tamen meae finunt vires, nullis eximiis dotibus praeditae, nec leuiter redundantibus clamosi
Fori

Fori negotiis occupatae, in hac florentissima clarissimorum Virorum corona, adumbrare potius, quam fufe recensere aggredior.

Interea ad te, Carole, Rex sapientissime, publicae nostrae tranquillitatis custos ac moderator, bonarumque artium vindex praesentissime ac tutor, priusquam ulterius procedat oratio, praestat me conuertere; et gratias tibi agere quam plurimas pro demandata mihi Juris Feudalis docendi prouincia; non merito quidem meo, quod sentio quam sit exiguum; sed singulari beneficentia tua, de qua licet multa praedicauerim, parcus semper, numquam nimius videbor: atque eas ago gratias, quas non verba explicent, sed quas animus concipiat. Certior quippe sum, verba desiderio paria mihi deesse, animum immenso obsequio non carere; et, vti ab humanitate tua sibi veniam expectat sermonis mei pauperies, ita ab indolis tuae magnitudine, quod sinu foueo, grati animi pignus, tuam sibi pollicetur regiam comitatem. Vnum tamen hic nequam praeteribo, me de hoc collato honore ea potissimum de causa gloriari, quod abs te,

optimo Principe, veniat; cui supra ceteros, quos iactat antiquitas, quos nostra aetas recenset, felicitas, in Sapientiae gremio reposita, cordi est. Satis enim superque perspectum habes, sine scientiarum praesidio, sine interioribus litteris, maxima Reipublicae pernicie ignorare populos, quid Principi, cui parent, quid Patriae, in qua viuunt, quid debeant sibi ipsis, quos non ad priuata commoda, sed ad communia fouenda officia, et suis igniculis natura et institutis suis ratio societatis inuitat. Sub tuo igitur faustissimo numine grandio-rem animam induo, et forti meae tutissime spondeo, vt, qui humilis langueret in me spiritus, te duce et auspice, altius adsurgat, et sublimia, non vano tentamine, meditari ac suscipere conetur. Quod Deus bene vertat, Auditores ornatissimi, lingua atque animis fauete.

De Juris Feudalis praestantia verba facturus illud inprimis, quod ad finem spectat, illustrem quidem ac generosum, vnde Feuda (vox antiquitati incognita, et tantis interpretum coniecturis dilaniata potius, quam explicata)

plicata) in vsum venerint, silentio non inuol-
vam. Irruentibus enim per alienos agros ex-
teris nationibus, pacemque ac otium nostra-
rum praesertim regionum peruertentibus; vis
atque audacia, operum administra, pectore
conceptus dominandi furor, vt omnis posita
in armis acquirendi, seu potius occupandi ra-
tio, eorum temporum sortem ac cursum, in
maxima hominum perturbatione miscebant.
Principes, vt, quae sine iure inuaserant, non
sine valido patrocinio custodirent, quae sine
pudore inhiabant, non sine facilitate asseque-
rentur, quamque in alios nulla de causa infe-
rebant iniuriam, a se ipsis caute auerterent,
ope, consilio, fide, ac constantia eorum, quos
suis legibus submiserant, indigebant. Coe-
perunt proinde victoriae ferociam mansuetu-
dine emendare, vsurpationis odium munifi-
centia lenire, et tristem propriae infelicitatis
praeconceptam a subditis opinionem vtilibus
instituti extinguere. Hisce argumentis ea,
quae ex sua indole parum tuta est, firmabatur
ambitio; quique iniustae direptionis compo-
tes sequitur plerumque, amittendi timor, in
spem conuertebatur securae possessionis. Col-
latis

latis enim ab exercituum ductoribus, nouarumque gentium dominis in veteres urbium habitatores beneficiis (quo nomine Feuda prius appellabantur) illos in expeditionibus itinerum comites, in obsidionibus, militarium laborum socios, in praeliis, seu periculi seu victoriae consortes sibi adiungebant. Donis inuicem humana pectora obstringuntur: et hac mutua ac amabili necessitudine, neque fides sine animi turpitudine deseritur neque obsequium sine improbitatis vitio relinquitur, neque seruitium sine perduellionis nota recusat. Prouidas haec concordiae inter dominos ac vassallos seruandae constitutiones, aut praeteritarum aetatum politici ignorarunt, aut opportunis legibus, quae ex vssibus Feudalibus manant, obfirmare praetermiserunt. Posterioribus annis haec ampla officiorum messis, et mystica quaedam solenniter pacti foederis institutio destinabatur, vt tutius Principes regnarent, alacriter subditi seruirent, minus insidiis, magis amoris pateret locus, quodque imperio et auctoritate, parum ad conciliandos animos idoneis, difficilius poterat comparari, honorum pretio, tamquam ad
firman-

firmandam fidem incitamento, facilius comparabatur.

Accessit, quod est huiusmodi foederis arctius vinculum, Iusiurandum, maximum inconstantiae ac perfidiae frenum; vt, quae infusa est homini, naturae stimulis, erga benemerentes vehemens referendae gratiae cupiditas, Religionis sacro quodam horrore, quo vel ipsummet indomitum scelus inuito rubore suffunditur, vasallos, saepe in aestuante affectuum tumultu nutantes, in firmiorem domini securitatem adigeret ac retineret. Hoc ferme pacto simul coeunt Pudor et Pietas: ille honestati obsequium non negat: haec Deo reverentiam non subripit: et utroque hoc nexu coercetur tum inter homines inuerecundia, quae infamiae poenam subit, tum erga supremum Numen temeritas, quae grauiorem timet ac expectat vindictam. Quis igitur est, qui non videat, qui non profiteatur, quam sapienter isthaec omnia excogitata sint, quam vtiliter accepta, quam constanter in commune bonum retenta?

Præcluserat quidem nescio quae apud Romanos in Clientelis, quas Romulus instituerat, postea

postea in Colonis glebae adscriptis, in Praediis demum ab hoste captis, militiaeque ab Alexandro Seuero, et Constantino Magno distributis, Feudorum imago: sed leuiter, et veluti e longinquo adumbrabatur Feudalis disciplina, magnificentior in posterum futura, et honorum copia, qua oblectamur, et titulorum splendore, quo innotescimus, et iurisdictionis exercitio, quo dominamur, et decora publicae administrationis societate, qua nobis aliisque prospicimus. Quibus praesidiis nusquam alias cognita, nusquam tanto lumine praedita, emerfit legum materies, quae solidiorem meruerit, sibi que comparauerit existimationem.

Porro, vt hac in re sua constaret norma, suoque ordine Feudalis doctrina regeretur, multa sagaciter et acute constituta sunt. Feudorum diuisio eximiam Principum curam, interiorumque quamdam prudentiam explicat praecipue ac commendat. Alia enim Feuda precario data; alia annua; alia intra vitae curriculum seu dantis, seu recipientis, circumscripta; alia perpetua; alia noua; alia antiqua, et, vti dicunt, paterna; quaedam nobilia; quaedam

dani rustica; nonnulla in re immobili, quae propria sunt; nonnulla in praestationibus, quae Feudalem naturam imitantur, constituta: Item, alia diuidua, vt Longobardis placuit; alia indiuidua, vt Francis visum fuit; tum quae ex pacto et prouidentia, quae hereditaria, quaeque mixta appellantur. Singula suis non carent rationum momentis; leges habent peculiare, quibus gubernantur, atque ita diriguntur, vt, quamuis in se ipsis diuersa, vnum tamen corpus efficere, atque vno spiritu animari videantur. Hic enim varius Feudorum apparatus remunerandi vicem grauitate sustinet ac moderatur, pro varia personarum conditione, pro diuerso temporum fato, pro seruitiis aut leuiter aut magnifice praestitis, aut tardius aut celerius exhibitis, aut minus aut magis prospere impletis. Habet quidem magnificentia suos gradus, a quibus discedere, inconsulti animi vitium est, intra quos contineri, mentis bene compositae laus est eximia: namque ea in conferendis praemiis commendatur industria, quae concedentium exacta lance regat arbitrium, et meritum accipientium iusta mercede compenset: ita sane, vt nihil detri-

menti

menti capiat aut Principis liberalitas intemperantia largitionis, aut subditorum fides beneficii tenuitate, aut Reipublicae status ipsius munificentiae abusu.

Nec sat erat, Feuda in hunc varium censum referre ac partiri: altiori opus erat consilio, ut in successione noua constitueretur forma, quae, quantum a communi iure distat, tantum ad splendidiorē aequitatem accedit: ea namque, quae romanis legibus longe lateque spatiat de re sua disponendi libertas, non in speciem miseræ seruitutis, sed in saluberrimam utilitatis tutelam Feudatariis inhietur. Definita quippe est intra familiam successio, quae sanguine coniunctos inuitat, extraneos repellit; domesticum perpetuat decus; improuidam cohibet facilitatem, alienae non fauet aucupationi; validiorem plerumque sexum vnice admittit; aliquando debiliorem non excludit; vniuersè proximum gradum remotiori anteponit; non raro, inuerso graduum ordine, genio seruandae diutius agnationis indulget, ac foeminis proximioribus masculos praefert remotiores. Hac paratissima via effectum est, ut beneficentiae memoria, qua

quis-

quisque ad obsequium excitatur ac impellitur, ab ipsis honorificentissimis consanguineorum laribus, nocuo inuisoque discessu, egredi nequeat, quotidie, gratissimo ac triumphali aspectu, ante oculos obuersetur, grandem pretiosamque nobilitatis dotem non comminuat, augeat, diuturni temporis priuilegio, acceptam a maioribus, quam illi sudoribus compararunt, amplam splendidamque fortunam.

Verum enim vero longius excurreret sermo, et legitimos pudicae orationis fines violaret, si cuncta, quae ad huius scientiae dignitatem ostendendam conferri possent, recenserem. Neminem quippe fugit (vt paucis multa colligam) quanta sit in prohibendis alienationibus, non sine domini incolumitate ac vasallorum compendio, mira quaedam cura ac singularis; quanta in praestandis assensibus, iuxta necessitatem, benignitas, nec extra decorem repulsa; quanta in contractibus ineundis castitas ac religio; quanta in exercendis iudiciis sine fuce grauitas, sine quauis pernicie indulgentia; quanta in purgandis criminibus non inuita seueritas, non praeceptum consilium; quanta nouarum legum cum antiquis innocens

F

discor-

discordia, cum ratione admirabilis conuenientia; quanta diuersorum ordinum conspiratio, priuatis publicisque commodis eo magis opportuna, quo magis in ipsa varietate partes inter se dissimiles in vnum colligit ac perfecte componit.

Haec omnia, quae Feudalis Juris regnum dilatarunt, sua in origine, non ex promulgatis Principum legibus manarunt: quae, vti futuram praeuident vtilitatem, eamque sedulo sperant; non tamen semper, inopinato multarum causarum concursu, vt vellent, pro voto assequuntur: sed ex vsu ac consuetudine, prono quidem alueo, nulloque impulsu pro-
uenerunt. Vfus autem ac consuetudo, veteris disciplinae custodes, occultoque pollentes imperio, experientiam, diuturnis moribus probatam, et cuiusuis obstaculi victricem, suaviter firmant, ac valide tuentur; receptamque vtilitatis opinionem, quae non falso nascitur, nec temere sustinetur, perenni successione in omne aeuum producant. Hinc non alia huic Juri apposita est epigraphe, quam Consuetudines Feudorum: hasque non publica in me-
dium

dium tulit auctoritas, vt maiorem obseruantiae vim adderet; sed priuata collegit industria, vt posteritati, veluti conscripta talium institutionum historia, consuleret. Nonnulli hac in re elaborarunt ante Cuiacium. Is vero, Interpretum Princeps, qui quantum illustrandae Jurisprudentiae contulit ingenii, tantum in componendo in suas partes iure adhibuit diligentiae, rem omnem Feudalem quinque libris conclusit: in tribus prioribus, quae Gerardus Niger, ac Obertus de Orto conscripsere; in quarto, quae a variis antiquis Auctoribus tradita sunt; in postremo, qui opus coronat, Imperatorum Constitutiones, quae ad Feuda pertinent, lectissimo quodam fasciculo, nitidissime contexuit. Romanam imitati sunt Collectores vmbrailem, vt ita dicam, ac domesticam diligentiam: priuatim enim, post exactos Reges, in vnum volumen contulit illorum iura Sex. Papyrius; ex formulis et legis actionibus, artificio veterum Jurisconsultorum conditis, eductisque e sacratio pontificum, librum edidit Flavius Scriba: Imperatorum ab Adriano vsque ad Valerianum et Gallienum sanctiones, antea vagas at-

que confusas, in peculiarem Codicem Gregorius coniecit: hunc alter excepit, ab Hermogeniano exaratus, qui posteriorum imperatorum vsque ad Constantinum euulgatas leges complexus est. Id quoque seruatum in graecis ac latinis Canonum Collectionibus, in quibus viri ecclesiastica doctrina egregii, ex suscepto per se ipsos instituto, in vnum corpus Ius sacrum redigere studuerunt. Maior tamen, mea quidem sententia, rei Feudalis Collectores manet gloria: vti maior ab ipsis adhibita diligentia, maius a nobis acceptum beneficium. Ceteri ius certum, ius cognitum, ius constans simul componere, curae suae dederunt: Nostri ius non scriptum, ius varium, ius pene obscurum; cuius, si hoc ipsis defuisset nobile propositum, peritura in posterum memoria, vel ita tenebris misere obruta ad nos fuisset peruentura, vt vanis prorsus hariolationibus, implicatisque mysteriis campus pateret latissimus, singulorum fluctuaret opinio; neque ea, quae foret modesta, difficultates fugeret, neque audax careret patrocinio.

Sed non in hisce tantum, quos ab antiquitate accepimus, libris tota concluditur Feudalis

dalibus Jurisprudencia. Europae Principes, qui Feudorum instituta adoptarunt, ut ex ipso regnandi ingenio, atque ex iis, quae quotidie suboriuntur, morum conuersionibus, nouis sese explicabat utilitatis aspectus, saepe praestantiori dote auctis, saepe in meliorem formam redactis antiquis legibus, hanc Facultatem suis constitutionibus ditauerunt. Illius tamen confinia in hoc Neapolitano Regno, et sub varia nostrorum Regum, siue hic, siue alibi degentium, dominatione, supra gentes alias quam maxime amplificauerunt tot Constitutiones, Gratiae, Capitula, Priuilegia, ac Pragmaticae; quibus haec Jurisprudencia, nescio cuius abditae castigataeque Sapientiae auxiliariis copiis communita, ad eum dignitatis apicem peruenit, ut nullibi magnificentius sibi parauerit domicilium, nullibi doctiores exceperit alumnos, nullibi diuturniorem Academiae ac Foro conciliauerit nominis celebritatem. Quae de re merito laetamur; et amplissimo honore nostro tribuimus, magnis initiis ortam hanc Facultatem, maioribus additamentis, beatorum quodam fato nostro, per nos ipsos fuisse non

sine summo studio excultam, nec sine ingenti gloria propagatam.

Postquam isthaec cursim delibauimus, illud addi locus flagitat, vt immensum, quod Juri Feudali cumulatum est decus ex tanta Scriptorum copia, qui in eius interpretandis legibus operam nauarunt egregiam, pro coronide sub oculos ponamus. Et sane nullum est in vnaquaque scientia luculentius praestantiae argumentum, quam impigra ac frequens ingeniorum contentio in eius referendis arcanis, vt ratio cluceat; in componendis diffidiis, vt pateat concordia; in definiendis regulis, vt vitetur fallacia; in similibus comparandis, vt rerum inter se constet nexus; in deducendis consequentibus, vt Marte suo liberum spatietur ingenium: quod sperandum non foret, nisi animos ipsius scientiae non ingrata necessitas impelleret, cognita utilitas alliceret, vnanimis consensus, quique ex hoc, efficax magnorum operum impulsor, plausus suboritur, abunde confirmaret. Nouae enim doctrinae, quae suo robore destituuntur, mentitaque facie imponunt, si primum fatuo quodam impulsu

impulsu arripiantur, continuo deseruntur; veluti fugax, quod caelo sereno accenditur, aestivum lumen, simul ac repentino infirmoque splendore oculos deludit potius, quam excitat, statim praecipit dilabitur, et cum nocturnis umbris, sua brevis luce orbatum, miscetur. Sed Jus Feudale, ubi apparuit, sine mora aude exceptum est, sine cessatione serio perpensum, atque egregie illustratum; neque unquam, tot reuoluentibus annis, in tanta rerum vicissitudine, sub tam dissimili Regnantium arbitrio, diminutam vidit doluitque suam dignitatem; immo a tot tantisque clarissimorum virorum eximiiis monumentis, quae haecenus edita sunt, quaeque non indiligens nepotum cura in lucem proferet, immortalis sibi spondet vitam, et progressus expectat ampliores.

Quod si legum romanarum maiestatem famamque metimur ac extollimus ex hoc ipso, quod summi viri, penitiori doctrina imbuti, siue in XII. Tabularum iure interpretando, siue in explicando Edicto perpetuo, siue in aliis subinde enatis legibus enodandis, mentis diuicias

tias vberime effudere: quid est, quod ex hac parte suam non agnoscat egregiam ingentemque sortem, ac non innocue superbiat Feudalis Disciplina; quae a bene auspiciis suorum natalium primordiis magnanimos tot doctissimorum Scriptorum conatus ad se, tanquam ad diuitem nouae Jurisprudentiae penum, reuocauit? Inuidemus profecto romanis fastis, suos iactare Coruncanios, Aelios, Atilios, Cotonos, Sulpicios, qui magnam sibi gloriam, florente adhuc Republica, adepti sunt; quosque insequens aetas sub imperii fastigio numerat quamplures, Scaeuolas, Papinianos, Paullos, Ulpianos. Sed hanc seu reparant omnino, seu saltem valde imminuunt per pectora nostra serpentem inuidiam insignes in hoc argumento Prudentes, qui varia quidem fortuna, sed eadem semper sedulitate, pari semper acumine, Jus Feudale tractarunt.

Dum enim inculta adhuc, sed non plane inanis ac contemnenda imperabat doctrina, magna Scriptorum turba huic operi manus non sine merita laude admouit; inter quos eminent in conficiendis Glossis accurata Jacobi Colum-

Columbini diligentia, in compingendis Summis dilucida Jacobi Ardizonii breuitas; in exarandis Commentariis subtilitas et argumentorum copia Jacobi de Beluifio; in solidioribus firmandis Opinionibus auctoritas Baldi; qui postquam Jus Ciuile annos septem supra quadraginta fuerat professus, quasi ad sanctiora limina, ingrauescente senio, accedens, Feudalibus controuersis enucleandis postremos dicauit labores, diuturno legalis doctrinae usu, et subactio longaeuae aetatis iudicio, praestantiores. Felicissima postea tempestate, sublato barbariae velo, politioribus litteris postliminio restitutis, accensa historiae face, et communi plausu exceptis graecae et latinae linguae deliciis, quando e squalido luridoque, quem prius induerat, augustiorem habitum, ac matronalem formam accepit Sapientia, Feudalis quoque Jurisprudentiae fatum, non leui, qua inuoluebatur, fugata caligine, nouam purioremque lucem explicauit, et decentiori vultu in medium prodiit. In Gallia enim, inclyta illa cultioris litteraturae sede, vbi Jurisconsultorum familia singulare genti suae in Jure romano ornamentum addidit, non dedignati

F 5

sunt

sunt plurimi, qui magna fama inclarescunt, praesertim Cuiacius, Duarenus, Hotomannus, Eguinarius B. ro, nomina aeternitati consecrata, rerum Feudalium cognitionem, ab antiquis sordibus manumissam, viriliter promoveri, et latissime diffundere. In Germania etiam, eruditis laboribus assidue exercita ac penitus indurata, perenne Feudali Disciplinae decus attulere Vulteius, Giphanius, Strumius, Thomafius, quique Legum studio Philosophiam egregie coniunxit, Christianus Volfius.

Apud nos, in hac pulcherrima totius Italiae regione, sub utroque doctrinae apparatu, siue intra barbariem inuoluto, siue elegantissimis referto, complures Juris Feudalis periti, alii natalium splendore, alii Magistratus dignitate, alii munere huiusmet Juris in hoc Regio Gymnasio docendi, alii sublimi omnium harum dotium coniunctione, faustissimam annalium nostrorum memoriam cohonestantes; diuturnis vigiliis, summo conamine, et admirabili successu, hanc Disciplinam, exterorum cura sapienter pertractatam, luculentius explicare, vberiusque extendere sategerunt. En
 Andreas

Andreas de Ifernia, huius Jurisprudētiaē fax, interpres consummatissimus; vtinam aequē felix vitae exitu, qualis fuerat in cursu: vixerat enim, vti cunctis dignus, ita cūctorum particeps honorum; scelestā tamen manu interfectus supremae necessitati miserrime paruit. En Paris de Puteo, Alfonso Regis a consiliis, Ferdinandi eius filii praeceptor, multarum vrbium ad colligendas Sapientiae opes, peregrinatione, tantisque editis operibus immortalitati dicatus. En Antonius de Alexandro, nostri Sac. Reg. Conf. Praeses; Matthaeus de Afflictis, benigniorem in iuuenta, quam senio expertus ludentis fortunae aspectum; Scipio Capycius, non minus legali, quam poetica laurea comas praecinctus; quique grauissimas in hisce excolendis studiis curas locarunt, aliis neque ingenio neque sedulitate impares, Bartholomaeus Camerarius, et Marinus Freccia. Quid de iis dicam, qui recentiori aeuo floruerunt? Inter quos reticendi non sunt Iosephus de Rosa, viuido mentis acumine, et firma arguendi contentione eximius, Caietanus Ageta, multigena nostri Regni notionum supellectile praeclarus; quique instar omnium est,

Fran-

Franciscus de Andreis. Is quidem litteras hoc patrio solo iamdiu confepultas, e tumulo, vbi lacrimabiles iacebant, in vitam reuocauit; electamque in scribendo eruditionem, ac robustam in orando eloquentiam, antea exules, et auide in hoc dulcissimo Sirenum hospitio placidum aeternumque optantes contubernium, bono omine excepit, pristinaeque amplitudini restituit. In hunc quoque ordinem referendi Petrus de Fusco, Seraphinus Biscardus, Nicolaus Carauita, Caietanus Argentius, non multis abhinc annis communi desiderio abrepti; qui in nostrorum Procerum Feudalibus causis tuendis, nihil, quod ad nitorem, nihil, quod ad robur, nihil, quod, ad noua excogitanda rationum momenta, et inueniri et coniungi posset, in abstrusioribus quibusque huius Facultatis quaestionibus, praetermiserunt; ita profecto, vt illorum fama, laudum foecunda, inter Curiae subsellia, in cordatiorum hominum congressibus, per proximas remotasque gentes, magnifice resonet et peruagetur; tamdiu prospere duratura, quamdiu suus bonis Artibus honos, suum rei Feudali decus constabit.

Nunc

Nunc fortasse superest, vt eos, qui hac aetate ad confirmandam Ciuitatis nostrae magnitudinem, ad excitandam quarumcunque dominatricium Nationum admirationem, nobiscum vna viuunt, inque supremis Tribunalibus, aut nobilissimo Aduocationis instituto, aut tagato iudicandi Ministerio, facundiae doctrinaeque specimen quotidie exhibent, (quorum partem potissimam in hisce augustissimis aedibus summa humanitate adstantem, et, non sine redundante animi mei voluptate, dicta mea benigne excipientem, circumtueor) pro ipsorum merito commemorem ac extollam. Sed verecundiae ratio, quae laudes, in os conspectumque eorum proferendas, respuit; temporis excursus, qui longiorem, vt oporteret, non patitur moram; dicentis imbecillitas, quae non ornaret, sed imminueret commendationem, cogunt me ab hoc proposito abstinere. Ceterum, in obsequium cedit ipsum, quo vtor inuitus, silentium; et saltem, quomodo hi forent laudandi, ipsa mea palam faciat, quam ingenue profiteor, debitae contextendae laudationis impotentia. Sed vt vela tandem Orationis meae contraham, verbo
con-

concludam: Ex tot in humana societate institutis Facultatibus hanc Feudalem prae suae dignitatis praestantia nulli cedere; multis ob Reipublicae vtilitatem praeesse; nusquam, nisi collapsis communis boni fundamentis, posse extingui. Eia igitur, bonae spei Adolescentes, hoc fortunatissimo seculo nati, sub hoc mitissimo caelo enutriti, virtuti propositis a tanto Principe, quo regimur, praemiis allekti, in hanc, quouis laudum cumulo maiorem, suoque merito abunde dotatam, Juris Feudalis disciplinam, feruido assiduoque nisu incumbite. Quanti ea sit habenda, ex ipsius argumenti maiestate, ex tam grandi belli ac pacis praesidio, ex hac ipsa, vt antiquus mos obtinet, togati Viri ad hanc exornandam provinciam destinatione perpendite. Quantum ad me, vt ingenuus huic doctrinae redeat honos, nec fucatus ac meretricius triumphet apparatus, pudori ducam, per futes quasdam concertationes, aut inuolutas disputationum ambages excurrere; nudas et leporis inopes notiones tradere; enerues languidasque Originum Feudalium coniecturas, a nugigerulis magno pretio venditas, confectari; supersti-

perstitiosas putidasque nouarum vocum, quae e puro latini sermonis fonte longe deflectunt, etymologias exponere; ne inter serua videar acute somniare; et in speciem lusus erudita deliria iuuentuti obtrudere. Praestat potius, non sine decore commentitias quasdam nescire opiniones, quam per summam temporis iacturam poenitentiae ac doloris sociam, inaniis onerari; et minus, communi sapientum calculo, nocet rerum ignorantia, quam confusa illarum cognitio. Iuuabit tamen, retrusa huius Facultatis penetralia adire, arcanam inquirere doctrinam, succo ac sanguine plenam comparare vtilitatem. Si quid ingenio meo atque acumini deerit; vigilantiae et assiduitati profecto deerit nihil. Hae tantum in me sitae sunt; nec culpa carebo, si has deseram. Illa non item. Quo fit, vt si laus absit, venia tamen non negetur. Vos interea efficitate, vt respondeat curis ac votis meis diligentia vestra, et maximus ille, qui in vobis residet, conatus; cui illud vnice difficile est, quod aggredi nolit; ardua quaeque facilia, dummodo aggrediatur. Excitet Praeceptoris animum, et vires augeat Auditorum alacritas.

Mutuo

Mutuo foedere vtrimque labor nobilitetur: meus in docendo, futurus vestro profectu non inglorius; vester in addiscendo, pro mea expectatione a cunctis ciuium Ordinibus commendandus: atque ea vos splendida honoris flamma accensos volo, quae tales ac tantos, non vulgi opinione, qua vel falsa virtus extollitur, sed sapientum iudicio, quo constans meritum probatur, vos in hac ornatissima Ciuitate reddat, vt quaesitam a Maioribus vestris in hac Scientia famam vos superasse, nemo non videat, vestram, continenti studiorum cursu quaerendam, aut vincere, aut saltem aequare, posterii desperent.

10
19

K1 773

ULB Halle

3

007 401 140

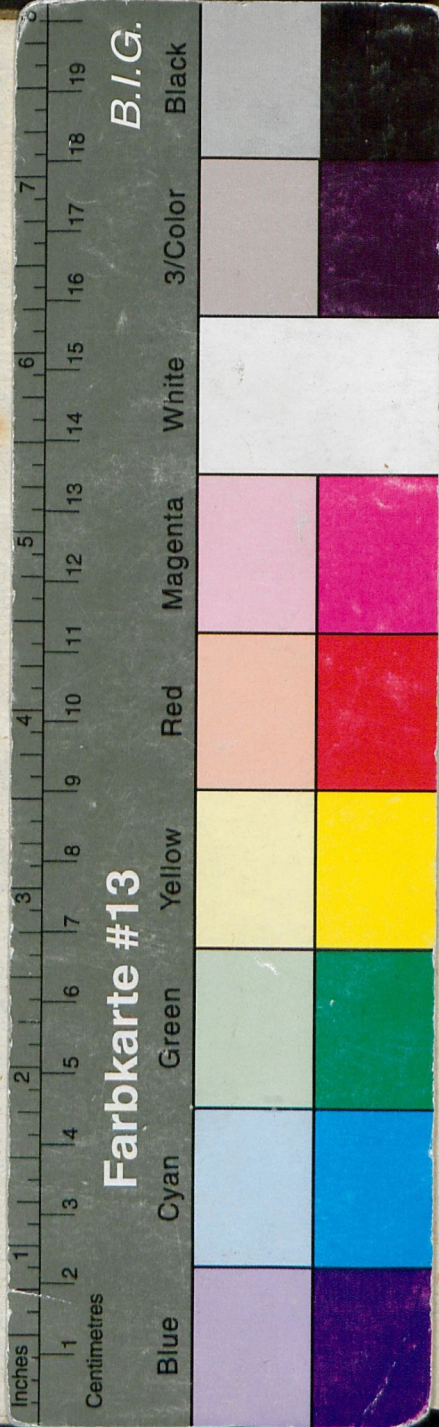
M

IOS. LVD. ERN. PÜTTMANNI

ANTECESSOR. LIPSIENS

DE

FEVDO FIDVCIARIO

DIATRIBA

ACCEDIT

IOSEPHI AVRELII DE IANVARIO

ICTI NEAPOLITANI

DE

IVRE FEVDALI

ORATIO

LIPSIÆ

apud IO. CAR. MÜLLERVM

MDCCLXXVII

